

Vlaams
Parlement

vergadering **C276**
zittingsjaar 2014-2015

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed

van 17 juni 2015

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de wantoestanden in het Belgisch paviljoen op de Wereldexpo in Milaan – 2267 (2014-2015)	4
VRAAG OM UITLEG van Johan Verstreken aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, en aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het naleven van internationale mensenrechten en persvrijheid in Qatar – 2285 (2014-2015)	7
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de impactanalyse van de gevolgen van het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringsverdrag (TTIP) voor België en Vlaanderen – 2201 (2014-2015)	10
VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de onderlinge samenwerking tussen Zuid-Afrika, Malawi en Mozambique op vlak van arbeidsmigratie – 2317 (2014-2015)	18
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de omzetting van Europese richtlijnen en de aanbevelingen ter zake van de Senaat – 2413 (2014-2015)	22
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Vlaamse strategie in het kader van het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI) – 2414 (2014-2015)	27
VRAAG OM UITLEG van Johan Verstreken aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de economische samenwerking met de autonome Spaanse regio Baskenland – 2418 (2014-2015)	33
VRAAG OM UITLEG van Herman De Croo aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de conclusies van de 53e COSAC-vergadering (Conférence des Organes Parlementaires Spécialisés dans les Affaires de l'Union des Parlements de l'Union Européenne) op 31 mei en 1 en 2 juni 2015 te Riga – 2467 (2014-2015)	36
VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de mogelijkheid voor landgenoten in het buitenland om deel te nemen aan de regionale verkiezingen – 2475 (2014-2015)	40

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Vlaamse eis tot aanpassing van de intra-Belgische protocolafspraken
– 2511 (2014-2015) 42

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de actualisatie van de samenwerkingsakkoorden rond buitenlands beleid
– 2512 (2014-2015) 45

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de wantoestanden in het Belgisch paviljoen op de Wereldexpo in Milaan – 2267 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, het is niet de eerste keer dat ik een vraag stel over het Belgisch Commissariaat voor Internationale Expo's. Het is een instantie die, als ik het goed voorheb, in 2011 is opgericht door de Federale Regering, zonder enig overleg met de gewesten en gemeenschappen. Maar goed, dat is nu niet aan de orde.

In het verleden is er heel wat rond te doen geweest. Ik verwijs naar de saga rond Shanghai. Telkens wanneer het Rekenhof in het zogenaamde blunderboek verslag uitbracht over wat er allemaal fout ging, heb ik in deze commissie vragen gesteld. Mijn laatste vraag om uitleg dateert van maart laatstleden. De algemene teneur was eigenlijk positief. Het Belgisch Commissariaat voor Internationale Expo's werd namelijk niet meer vermeld in het zogenaamde blunderboek, een aantal aanbevelingen waren ter harte genomen en de algemene evolutie was positief.

Collega's, we zijn zelf ook te gast geweest op het commissariaat in Milaan. Elk zijn mening, maar ik denk dat dat paviljoen zeer behoorlijk was, ook in vergelijking met andere paviljoenen. Dat is mijn persoonlijke impressie, het is geen partij- of commissiestandpunt. Ik vond dat ons paviljoen, in vergelijking met de andere paviljoenen, er zeker mocht zijn. Helaas wordt het hele verhaal dan weer wat ontsierd door allerlei verhalen die rond dat paviljoen en dat commissariaat hangen. U hebt die krantenartikelen ongetwijfeld ook gelezen. Ik heb het dan nog niet over de krantenartikelen in de Franstalige pers over Shanghai en het vervolg dat dat zal krijgen.

Ik beperk mij hier tot Milaan. Twintig van de dertig personeelsleden zouden zijn opgestapt uit onvrede met niet-betaalde prestaties. Er is allerlei onduidelijkheid over de verloning van die mensen. Wat is hun toegezegd? Wat is nu precies hun contract? Het feit dat ze opstappen, is alleszins geen goed teken. Het is geen teken van behoorlijk bestuur. De lonen zouden karig zijn en in sommige gevallen zelfs onder het Belgische minimumloon liggen. Er zouden allerlei conflicten zijn waarbij een sterrenchef zou zijn opgestapt. Mensen zouden thuiszitten door een burn-out. Dat wordt dan weer tegengesproken.

Minister-president, het is in elk geval geen fraai verhaal. Het is een beetje jammer dat we, in een Commissariaat-Generaal voor de Expo's dat op de goede weg was, nu weer met dit soort verhalen worden geconfronteerd. Ik voel mij verplicht daarover een aantal vragen te stellen. Door dat samenwerkingsakkoord en het feit dat we 2,1 miljoen euro op tafel leggen om dat mee te organiseren, los van ons aandeel in het Shanghai-geld, zijn we daarbij nauw betrokken.

Minister-president, bent u op de hoogte van eventuele problemen in het Belgische paviljoen, bijvoorbeeld via Flanders Investment & Trade (FIT), dat overeenkomstig het samenwerkingsprotocol van 16 december 2013 instaat voor de contacten met het commissariaat-generaal?

Wat zijn volgens u de gevolgen van deze perikelen voor de uitstraling van de Belgische en in het bijzonder de Vlaamse aanwezigheid op de expo in Milaan?

Ten slotte heb ik een vraag over het paviljoen als dusdanig: deelt u de kritiek van sommigen dat het paviljoen te weinig op het grote publiek is afgestemd?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mijnheer Van Overmeire, er zijn inderdaad problemen geweest met een aantal personeelsleden, ook met de chef van het restaurant. We hebben dat uitvoerig kunnen lezen in de kranten. FIT heeft de situatie uiteraard op de voet gevolgd om zeker te zijn dat, op het moment dat we daar aanwezig waren of zouden zijn, ook werd voorzien in de nodige catering. Het is duidelijk dat heel de operationele verantwoordelijkheid, opvolging en coördinatie bij het commissariaat-generaal ligt. U weet ook dat de problemen ondertussen zijn opgelost door het aanstellen van een nieuwe chef en nieuwe medewerkers. Al bij al zijn die problemen relatief snel opgelost. In ieder geval is er geen hinder ondervonden tijdens onze Vlaamse dagen van 3 tot 10 juni. Het is ook zo dat de buitenlandse pers daar niet of weinig over heeft bericht. Het was vooral de binnenlandse pers. Wij hebben, althans volgens onze mensen ter plekke, geen schade geleden door die situatie.

U vraagt naar het grote publiek. Het paviljoen trekt nogal veel bezoekers: tot 10.000 bezoekers op topdagen, en andere dagen iets minder. Persoonlijk ben ik eigenlijk blij dat er een heel sterke klemtoon ligt op het handelsgebeuren. Dat heb ik ook in al mijn betogen en toespraken daar gezegd. Ik vind dat, als de bijdrage die we daaraan leveren, uitsluitend grote publiekswerking zou zijn, je je daarbij vragen zou kunnen stellen. Ik weet niet of u zich nog informeert over China door naar de wereldexpo te gaan. We hebben internet en allerlei documentaires. Er waren prachtige paviljoenen, denk maar aan het Duits paviljoen, waar je virtueel je winkelkar kon vullen en dan kon zien welke ecologische voetafdruk aardbeien hebben die je respectievelijk zelf kweekt en seizoensgebonden opeet, die je koopt en bij ons in de serre gekweekt zijn – en die een veel grotere voetafdruk hebben – of die worden aangevoerd met het vliegtuig. Ik vind dat zeer educatief.

De vraag is of we een veel groter publiek bereiken, zoals schoolkinderen enzovoort, door dat allemaal in de media te brengen. Ik heb altijd gezegd, ook in mijn toespraak, dat het goed is dat er een grotere klemtoon ligt op het economische aspect. Sinds Shanghai zie je een verschuiving naar B2B.

Met FIT organiseren we een vijftigtal activiteiten in die periode. We hadden daar een economische missie met een dertiental bedrijven. Daarvoor had FIT een honderdtal B2B-contacten geregeld. Ik heb een powerlunch gehad met potentiële Italiaanse investeerders, waarvan een uitgenodigde lead op het einde van het seminarie aangaf daadwerkelijk te hebben beslist om te investeren in Vlaanderen. Ik kan daarover nu nog niets vertellen omdat het nog moet worden bekendgemaakt.

We hebben een seminarie gegeven over food safety. De biotech-dagen waren belangrijk, met ook een academisch gedeelte. We hadden het seminarie 'Life sciences in the food chain', cleantechdagen, de voedselproblematiek, het seminarie 'Food and logistics', er waren ook provinciale dagen, met uitzondering van Limburg, tenzij Limburg ondertussen toch nog iets heeft georganiseerd. Er zijn zeer veel B2B-contacten.

Persoonlijk vind ik dat de grootste meerwaarde. Er komen massaal veel Italianen naartoe. Dat is ook evident. Als je de kans krijgt in je eigen land paviljoenen te zien die bij de cultuur, de economische activiteiten en de toeristische troeven van landen uitleg geven, dan is dat natuurlijk meegenomen. Het is heel goed dat we die dubbele evolutie meemaken. Voor ons is het belangrijk om daar sterk op in te zetten. We willen het grote publiek bereiken, maar ook professionals, academici, lokale overheden en zakenmensen.

Ik heb u een overzicht gegeven van de belangrijkste activiteiten die we daar hebben ontplooid.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, ik ben het met u eens dat die B2B het belangrijkste is, want al die schoolklassen die daar passeren is natuurlijk wel leuk, het is een event voor toeristen, maar het is niet waarom je dat paviljoen daar zet. We investeren er toch wel wat middelen in, ook vanuit Vlaanderen. Het is een goede accentverschuiving.

Ik weet niet hoelang het mandaat nog loopt en welke projecten het commissariaat-generaal in de toekomst nog zal organiseren. Enfin, het is toch elke keer wat. Er is nog geen enkele organisatie geweest waar er niet iets was met contracten, met centen of wat ook. Dat is toch niet de optimale formule om daaraan deel te nemen vanuit Vlaanderen. Hoe je het ook draait of keert, het straalt toch altijd een beetje op ons af. We hebben geen andere manier om daaraan deel te nemen. Ik weet niet hoe de sfeer in de andere gewesten is, maar ik kan me voorstellen dat die niet altijd tevreden zijn met het feit dat er in de marge van dat gebeuren keer op keer problemen zijn, die bij mijn weten bij die andere paviljoenen niet in dezelfde mate voorkomen. Blijkbaar is het een soort cultuur waar men heel moeilijk afscheid kan van nemen.

Minister-president, ik durf aan te dringen dat u daar verder op doorgaat en ervoor zorgt dat we in de toekomst activiteiten hebben die wel helemaal correct verlopen, waar we geen weerslag van hebben in de – gelukkig alleen maar nationale – pers en ook het Rekenhof. Het is belangrijk om dat in een juiste context en volgens goede regels te laten verlopen. Ik hoop dat u dat in de toekomst mee zult sturen, zodat het beter verloopt.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Zonder woordspeling: ieder huisje heeft zijn kruisje. Ik heb enkele paviljoenen kunnen bezoeken en ik deel de mening van de minister-president. Het is veel meer dan een plaats waar mensen stoppen.

Wat me heeft getroffen, is dat de persoon die we hebben ontmoet, graag kritiek aanhoorde. Hij wilde weten wat we ervan dachten. Is dit beter? Kan dat interessanter zijn? Dat vond ik een zeer positieve manier van reageren door verantwoordelijken. Ik weet niet of we daarmee rekening houden. In elk geval moet je daar aanwezig zijn. Het is een grote boulevard van de wereld, met hoogtes en laagtes. Ik heb een paviljoen of drie, vier bezocht en ik denk dat we daar goed uitkomen met onze eigenheid, onze zwaktes en onze sterktes. Het probleem dat u aanhaalt, mijnheer Van Overmeire, zal bij de volgende expositie wellicht uit zichzelf uitdoven.

Mevrouw Güler Turan (sp.a): Wij hebben het paviljoen allemaal bezocht. Het Belgisch paviljoen oogde mooi. Op het eerste zicht, zonder wat we in de pers hebben gelezen, was het goed georganiseerd. Het was ook mooi om de verschillende gewesten naast elkaar onder dat Belgische paviljoen te zien. Er zijn zeker verbeterpunten, maar je moet het kind nooit met het badwater weggoien, je moet streven naar beter.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Je moet hier niet te licht over gaan. Dit gaat over miljoenen euro's publieke middelen. Het gaat keer op keer over zaken die niet volgens de regels verlopen. Dan moet je niet afkomen met 'ieder huisje heeft zijn kruisje', en 'het kind met het badwater weggoien'. Dit is een systematiek, het is een cultuur, en we moeten daar echt van af. Als het over zoveel publieke middelen gaat, mag je hoge eisen stellen. Degenen die die opdrachten krijgen, moeten volgens de regels spelen.

In maart zag het ernaar uit dat men de boodschap eindelijk had begrepen. Nu zit je weer in een sfeer die niet goed is. Je moet de lat hoog leggen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Het is de FOD Economie die de aanstelling doet, niet wij. Als antwoord op een vorige vraag van u heb ik, denk ik, ook gezegd welke structurele maatregelen genomen zijn. Niet het Rekenhof, maar een regeringscommissaris, die weliswaar werkt voor de FOD Economie, controleert, en er is ook een extern bureau dat de controle zal doen. Ik denk dat dit maatregelen zijn die garanties bieden. Wat de toekomst zal bieden, wie zal worden aangesteld, is een andere zaak. Daar zal ik nu geen uitspraken over doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Verstreken aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, en aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het naleven van internationale mensenrechten en persvrijheid in Qatar – 2285 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Deze vraag is al een tijd geleden ingediend, nog voor de perikelen rond Blatter en de FIFA in de pers kwamen. Ik stel ze toch, omdat er nog een andere invalshoek is dan de FIFA alleen.

Dat de toewijzing van de organisatie van het WK voetbal aan Qatar omstreden is, is al eerder bekend. Uit verschillende incidenten is meermaals gebleken dat het land het niet zo nauw neemt met de internationale mensenrechten en de persvrijheid. Begin mei pakte Qatar journalisten op van de Duitse openbare omroep ARD tijdens de opnames van een documentaire over de controversiële organisatie van het WK voetbal. Het beeldmateriaal werd verwijderd en de ploeg werd gearresteerd toen ze interviews afnam van arbeiders die aan de voetbalstadions bouwden. De journalisten mochten pas na vijf dagen het land verlaten. Enkele weken later werd een BBC-ploeg in Doha opgepakt. Die wilde een reportage maken over de leefomstandigheden van de arbeiders die aan de WK-stadions werkten. Ook deze journalisten moesten twee dagen in de cel blijven en kregen hun materiaal niet terug. In de vorige legislatuur ondervroeg ik reeds de minister van Sport over de leefomstandigheden van de arbeiders. De minister antwoordde toen dat de FIFA van geen enkele organisatie of geen enkel evenement dat onder haar auspiciën plaatsvindt, mag accepteren dat de medewerkers in mensonwaardige omstandigheden moeten werken. De FIFA mag van het kandiderende land minimaal eisen dat het de internationaal geldende arbeidsomstandigheden en mensenrechten respecteert.

Minister-president, ik heb de volgende vragen voor u. In welke mate wordt met de Europese collega's nagegaan dat Qatar zich houdt aan de internationale voorschriften en mensenrechten? In welke mate zal de Vlaamse Regering deze problematiek op Europees vlak aankaarten? De minister van Sport zou bij de VFV navraag doen over het standpunt dat de vertegenwoordiging van de Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB) zal innemen ten aanzien van de FIFA met betrekking tot de leefomstandigheden van de arbeiders. Wat is het standpunt van de KBVB met betrekking tot de leefomstandigheden en de persvrijheid?

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Mevrouw Tine Soens (sp-a): Meer dan een jaar geleden beloofde de regering van Qatar beperkte hervormingen inzake arbeidsrechten van migranten door te voeren. Ondertussen is er bitter weinig veranderd voor de meer dan anderhalf miljoen arbeidsmigranten, zoals we konden lezen in een recente briefing van Amnesty International. In Qatar is er zowel wettelijk, beleidsmatig als in de praktijk weinig veranderd. Ze blijven afhankelijk van de genade van hun werkgevers. Ook aan de arbeidsomstandigheden schort er veel. Volgens schattingen van het internationaal vakverbond zijn er in vier jaar tijd ongeveer 1200 gastarbeiders omgekomen door arbeidsongevallen. Ze waarschuwen dat het dodental nog voor de aftrap van de wereldbeker in 2022 op 4000 zal staan. Iedereen zal de grafiek wel gezien hebben via de sociale media. FIFA moet prioriteit maken van de strijd tegen uitbuiting van arbeidsmigranten in Qatar en moet de autoriteiten van het land omroepen om snel hervormingen door te voeren.

Minister-president, denkt u meer in het algemeen niet dat de vragen omtrent de situatie van de arbeiders in Qatar in het kader van de organisatie van het WK voetbal ons land, de Europese Unie en de internationale gemeenschap zouden moeten aanzetten tot een bredere denkoefening over de kandidaatstelling, de selectie van het gastland en de uiteindelijke toewijzing van de organisatie van evenementen, in het bijzonder van sportmanifestaties aan bepaalde staten, met het oog op de eerbiediging van de mensenrechten? Misschien is dit eerder een vraag voor de minister van Sport.

Welke Vlaamse bedrijven hebben in het kader van het WK 2022 contracten binnengehaald? Maken deze bedrijven gebruik van onderaannemers die gastarbeiders in dienst nemen? Welke initiatieven hebt u genomen en neemt u ten aanzien van de Vlaamse bedrijven in Qatar om te vermijden dat zij gelieerd zijn aan ernstige mensenrechtenschendingen?

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): De vraag die ik wou stellen, is dezelfde als de tweede vraag van mevrouw Soens. Er zijn natuurlijk de algemene principes en de algemene bekommernissen waar iedereen zich bij aansluit, maar wanneer daar Vlaamse bedrijven rechtstreeks of onrechtstreeks bij betrokken zijn, is er natuurlijk een meer directe band en misschien een mogelijkheid om, zeker op dat vlak, ervoor te zorgen dat een aantal wantoestanden uit de wereld worden geholpen.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Ik heb niets voor Qatar. Misschien zal men voetbal spelen met airco, ik weet het niet. Het treft mij wel dat wij principieel moeten zijn, maar het niet altijd zijn. Ik heb de indruk dat een minidelegatie binnenkort naar China gaat, dat een uitermate democratisch land is met een meerpartijenstelsel en waar niemand in de gevangenis terecht komt.

– De heer Rik Daems treedt als voorzitter op.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Het thema van de mensenrechten en goed bestuur in de sportwereld is een aandachtspunt voor de Europese ministers van Sport. Vlaanderen heeft er mee voor geijverd dat mensenrechten en de principes van goed bestuur als een prioriteit zijn opgenomen in het EU-werkplan voor sport voor de periode 2014-2017. In dat kader zullen de lidstaten een aantal principes met betrekking tot democratie, mensenrechten en arbeidsrechten formuleren en promoten bij sportorganisaties, zoals de FIFA. Meer specifiek werkte de EU-expertengroep good governance een aantal aanbevelingen uit over het promoten van deze fundamentele waarden in de gunningsprocedure voor grote evenementen.

De principes van goed bestuur voor sportorganisaties worden verder actief gepromoot. De Unie zal een waarden- en normenvergadering, een 'pledge board' creëren, waar internationale sportorganisaties zullen worden uitgenodigd om engagementen op het vlak van goed bestuur en mensenrechten te nemen. Dit is een goed initiatief. Deze werkzaamheden gebeuren in dialoog met de sportsector, onder andere met de FIFA. Daarbij zijn de ministers van Sport van oordeel dat de FIFA veel actiever de internationale mensenrechten en arbeidsstandaarden kan promoten bij de gastlanden.

Mevrouw Soens, als u het mij persoonlijk vraagt, dan vind ik inderdaad dat men dit in de voorwaarden en de bestekken bij de gunning zou moeten opnemen. Het lijkt mij elementair. Ik kan mij moeilijk inbeelden dat sport niet samengaat, niet alleen met de ethiek binnen de sportorganisaties – daar valt, mijnheer Verstreken, de laatste tijden ook wel een en ander over te zeggen –, maar natuurlijk ook met de ethiek in de werkomstandigheden en met andere ethische principes die bij de gastlanden moeten worden nageleefd.

Wij verwachten van de FIFA dat zij een sterke druk uitoefent op het land als afspraken over arbeidsomstandigheden niet worden nagekomen en er problemen zijn met de persvrijheid. Minister Muylers heeft dat ook al benadrukt in zijn antwoord op uw mondelinge vraag van 7 november 2013. De Union of European Football Associations (UEFA), als confederatie van de Europese leden-voetballanden van de FIFA, dringt daar ook sterk op aan. De FIFA zou, zoals u zelf aangaf, van geen enkele organisatie die of geen enkel evenement dat onder haar auspiciën plaatsvindt, mogen accepteren dat de medewerkers in mensonwaardige omstandigheden moeten werken.

Minister Muylers heeft op 13 februari 2014 op uw schriftelijke vraag over Qatar laten weten dat de Voetbalfederatie Vlaanderen, de Vlaamse vleugel van de KBVB, meermaals haar bezorgdheid heeft geuit, en dit zowel over de werkomstandigheden van de bouwvakkers die de voetbalstadions in Qatar moeten bouwen, als over de werkomstandigheden met betrekking tot het klimaat, de hitte waarin de voetballers hun wedstrijden zullen moeten spelen. De KBVB liet samen met meerdere Europese voetbalbonden, op voorzet van de Duitse bond, via de UEFA zijn ongerustheid kennen over de arbeidsomstandigheden van de werknemers in Qatar. De voorzitter van de UEFA heeft ook samengezeten met de voorzitters van de nationale vakbonden en met ngo's, om de klachten en aanmerkingen te aanhoren, en verstuurde daarop een schrijven aan de heer Blatter, de voorzitter van de FIFA.

Ik ga ervan uit dat onze Vlaamse bedrijven die daar werken, werken volgens de normen van de Internationale Arbeidsorganisatie. Op het ogenblik zijn daar bij mijn weten twee grote spelers aanwezig: Besix en DEME. Ik heb geen enkele aanwijzing dat deze bedrijven niet correct omgaan met hun medewerkers. Ik heb ze maar enkele keren in het buitenland ontmoet. Er zijn hier, denk ik, mensen in deze zaal die al meer dan ikzelf heb kunnen vaststellen dat deze mensen de regels naleven, zoals het ook hoort.

Als zulke wereldorganisaties plaatsvinden, zou dit deel moeten uitmaken van de bestekken, zodat er geen discussie over kan zijn. Ik vind dit beschamend. Vooral als dit uitgaat van de sportwereld, die een voorbeeld zou moeten zijn op dat vlak.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Minister-president, dank u voor uw klaar en helder antwoord. Het kan misschien interessant zijn dat het duidelijke standpunt van de Vlaamse Regering en van onze commissie wordt overgemaakt aan de bevoegde instanties, ik denk aan de KBVB. Zo kan de nieuwe of de zittende voorzitter dat ook meenemen naar de FIFA om dat daar duidelijk op tafel te leggen.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Mevrouw Tine Soens (sp-a): Minister-president, dank u voor uw antwoord. Ik ben blij dat u bevestigt dat ethiek niet alleen in de sport nodig is maar ook in de organisatie van dergelijke sportevenementen. Ik hoor dat er twee grote Vlaamse bedrijven aanwezig zijn in Qatar. Zij zullen wellicht, uiteraard, zelf geen mensenrechtenschendingen doen. Maar misschien werken zij wel met onderaannemers. Als zij daar niet streng op toezien, is er altijd een kans dat de onderaannemers wel de arbeidsomstandigheden niet echt respecteren.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik vul nog iets aan. Het is u wellicht bekend dat er een rapport is van een speciaal rapporteur over humanitaire rechten van migranten, François Crépeau, voor de Verenigde Naties, die daarover een rapport had gevraagd. De Algemene Vergadering heeft dat rapport gepubliceerd. Daarin staat: "The Qatar 2022 Supreme Committee is responsible", enzovoort. Ze hebben in Qatar tien principes uitgewerkt voor contractoren en subcontractoren. Die gaan weliswaar uit van het Qatarese recht maar ze gaan ook verder 'in relation to enforcement'. En dan staat er: "The Special Rapporteur welcomes the commitment by the Committee to ethical recruitment and to developing employment standards in line with international human rights and labour standards. It is too early to say, however, how this will work in practice, as the World Cup construction projects have not yet started." De VN zelf volgt het dus ook op. Het is goed dat er wereldwijd aandacht voor is ontstaan.

Je kunt nooit je hand in het vuur steken voor eender welke situatie in de praktijk, mevrouw Soens, maar van die twee bedrijven weet ik dat ze er alles aan doen om internationale standaarden na te leven. Zij zijn daar op vele vlakken een voorbeeld in. Maar het is natuurlijk hun individuele verantwoordelijkheid om dat op het terrein waar te maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de impactanalyse van de gevolgen van het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringsverdrag (TTIP) voor België en Vlaanderen – 2201 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan (sp-a): Minister-president, wij hebben het al meerdere keren over het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringsverdrag (TTIP) gehad. Ook in deze commissie zijn we er nu mee bezig. Er was ook een zeer constructieve houding van mijn collega's naar aanleiding van belangrijke hoorzittingen. Maar ik wou u nu opnieuw een vraag stellen over een antwoord dat u mij destijds hebt gegeven, nadat ik ondertussen heel wat van de overkant van de straat heb vernomen.

Minister-president, in uw antwoord op mijn interpellatie van januari 2015 over de gevolgen van het TTIP voor Vlaanderen hebt u het volgende verklaard: "Op verzoek van Vlaanderen bereidt nu ook de FOD Economie een landenspecifieke impactstudie voor naar de gevolgen van het TTIP voor de economische ontwikkeling van kleine, middelgrote en grote ondernemingen en voor de werkgelegenheid. Er is beloofd dat de eerste resultaten daarvan tegen de zomer bekend zullen zijn." Gezien het belang van de economische impact heb ik u daar toen voor bedankt.

Ondertussen zijn verschillende studies verschenen. Dat is gisteren, tijdens de hoorzitting, nogmaals gebleken. Sommige studies geven een zeer positieve impact aan. Er zijn echter ook studies die een negatieve impact aantonen. Sommige studies zijn ook betrouwbaarder dan andere.

Met betrekking tot de impactstudie die de FOD Economie momenteel zou uitvoeren, zou ik graag een aantal bijkomende vragen stellen. Mijn partijgenoten in de Kamer van Volksvertegenwoordigers hebben de federale minister van Economie een gelijkaardige vraag gesteld. Ze hebben niet kunnen ontdekken over welke studie het eigenlijk gaat.

Minister-president, u hebt zelf naar de FOD Economie verwezen. Wie voert de studie uit? Hoever is de studie gevorderd? Mogen we de resultaten van deze studie, zoals u aanvankelijk hebt verklaard, nog voor het zomerreces verwachten?

Wat is de finaliteit van deze studie? Wat wordt, met andere woorden, net onderzocht? Gaat het enkel om de economische effecten op het vlak van tewerkstelling, economische groei, inkomens, export, aandeel van arbeid in het bruto binnenlands product, overheidsinkomsten en dergelijke? Gaat het daarnaast ook om de maatschappelijke effecten, die eveneens zeer belangrijk zijn? Ik denk dan aan de stabiliteit van de financiële markten, de kwetsbaarheid voor internationale crises, de Europese economische integratie, de gevolgen voor onze sociale en milieuwetgeving en de aantasting van de regelgevingsautonomie ten gevolge van de Investor-State Dispute Settlement-clausule (ISDS-clausule)?

Ik ben zelf geen econometrist, maar ik heb me laten informeren. Ik ga ervan uit dat u dat ondertussen ook hebt gedaan. Het econometrisch model dat in een studie wordt gebruikt, bepaalt in sterke mate het resultaat van de studie. Ik begrijp het zelf niet helemaal, maar ik reken op de deskundigheid van de economen die me hierover hebben geïnformeerd.

Er is het computable general equilibrium (CGE). Dit model wordt door een Europese Commissie gebruikt. Daarnaast is er een ander model, het United Nations Global Policy Model (GPM), dat onder meer in de studie van professor Capaldo van de Tufts University is gebruikt. Enkele experts hebben ons gisteren echter uitgelegd dat die studie ook niet zo stabiel of grondig blijkt te zijn. Dat moet nog nader worden onderzocht. Het gebruikte model geeft in feite al het resultaat aan. Indien u me kunt vertellen welk model voor deze studie wordt gebruikt door de FOD Economie of door wie deze studie ook moge uitvoeren, kunnen we al op voorhand weten wat de resultaten zullen zijn. Dit staat nog los van de foutenmarge. We hebben gisteren, tijdens de hoorzitting, geleerd dat dit studies ook zeer onbetrouwbaar maakt.

Mijn laatste vraag is of de studie die nu wordt uitgevoerd, complementair is aan de door de Europese Commissie bestelde Sustainability Impact Assessment.

We hebben tijdens de hoorzitting vernomen dat het TTIP zowel in de VS als in Europa politiek enorm gevoelig ligt. Dit leeft bij de mensen. Dit is geen ver-van-mijn-bedshow meer. De verstrekking van correcte informatie aan de burgers en aan de parlementen lijkt me dan ook veel impasse en onduidelijkheid te kunnen vermijden. We moeten vermijden te moeten zeggen dat we niet wisten wat we goedkeurden. De positieve of negatieve impact zal in elk geval immens zijn.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Voorzitter, de hoorzitting was boeiend en leerrijk. Ik zie een aantal aanwezigen bevestigend knikken. Bepaalde zaken wisten we al, maar we hebben de kans gekregen heel wat bijkomende vragen te stellen.

Zoals daarnet is gesteld, zal het TTIP een ernstige impact op de economische ontwikkeling van multinationale bedrijven hebben. Ik vraag me echter af hoe dat met de kleine bedrijven zit. Hoe zal die impact op onze kmo's worden berekend? Ik veronderstel dat dit in de studie aan bod zal komen.

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

De heer Jan Van Esbroeck (N-VA): Voorzitter, de hoorzitting gisteren was enorm interessant en heeft aangetoond dat we verschillende meningen kunnen hebben. De twee sprekers hadden duidelijk een andere visie. Dat is blijkbaar niet alleen bij gastsprekers het geval. Ik heb gemerkt dat er ook politieke partijen zijn die soms van mening veranderen of er andere visies op nahouden.

Zoals daarnet al is aangehaald, blijkt de studie van professor Capaldo niet erg relevant te zijn. *(Opmerkingen van mevrouw Güler Turan)*

Mevrouw Turan, zo heb ik het toch begrepen. De studie van professor Capaldo moet met meer dan een korrel zout worden genomen. Niet alle elementen zijn in zijn studie opgenomen.

Minister-president, ik vraag me ook af in welke richting de studie van de FOD Economie gaat. Wat zal die studie opleveren? Op welke wijze zal de studie worden uitgevoerd? Hebt u daarover al meer informatie?

De heer Rik Daems (Open Vld): Als econoom zou ik hier zelf ook iets aan willen toevoegen. Ik ben veel met econometrie bezig geweest, en ik ken een aantal van die modellen.

Minister-president, mijn eerste vraag volgt de lijn van de vraagsteller. Is überhaupt om een studie gevraagd? Het gaat dan om een impactstudie, zoals dat heet. Binnen welk kader zal die studie worden uitgevoerd? Het gaat me dan niet enkel om het institutioneel kader, een overeenkomst tussen twee economische grootmachten, maar ook om het tijds kader. Ik betrek dit element erbij, omdat een impactstudie in principe enkel kan worden uitgevoerd indien de onderzoekers weten welke elementen een impact hebben. Aangezien er nu geen overeenkomst is, is er ook niet echt een indicatie van de elementen die deel van de overeenkomst zullen uitmaken. Het is dan ook zeer moeilijk een impactstudie te maken. Dat is de reden waarom ik het tijds kader erbij betrek.

De tweede vraag is: op basis van welke gegevens heeft de FOD Economie die impactstudie gemaakt? We moeten daar nu niet te veel op ingaan. Ik vrees dat de minister-president daar nu niet op zal kunnen antwoorden. Dat lijkt me ook logisch. Het zou niet slecht zijn mochten we weten aan welke entiteit binnen de FOD Economie dat gevraagd is, want dan zou ik het zo ver durven drijven om bijvoorbeeld de verantwoordelijke daarvan hier uit te nodigen. Dan kan die ons aangeven hoe je zo'n impactstudie maakt.

Dat is niet evident. Ik geef het voorbeeld van de Capaldostudie. Er is daarnaar verwezen. Die studie heeft zich gebaseerd op louter organische groei. Wat betekent dat? Groei die niets uit te staan heeft met wijzigende omstandigheden, wat hier wel het geval is. Die studie kwam tot conclusies waarvan je moet zeggen dat ze niet relevant kunnen zijn, omdat ze de elementen niet hebben ingevoerd. De andere gemaakte studies houden dan wel rekening met markttoegang en regelgevende wijziging, maar die is volgens mij ook in grote mate irrelevant omdat je gewoon niet weet welke de bredere markttoegang en de regelgevende wijzigingen zijn. Dat is wat vervelend.

Het enige dat je wel weet – en ik spreek nu als econoom – is ten eerste dat, wanneer markttoegang vergroot, dit in principe groeiversterkend werkt. Ten

tweede, wanneer er regelgevende maatregelen worden genomen waarbij er minder regels zijn, werkt dat in principe groeiversterkend. Dat heeft alles te maken met synergieën en dubbele kosten, met marginale kostendaling enzovoort. Dat is niet zo moeilijk. Puur econometrisch gezien kun je dat zo aanvoelen.

Waar wel een punt is – en dat is dan concreet mijn vraag aan u, minister-president – is de meting waar dat zich situeert. Dat is een terechte bezorgdheid. Heeft dat een impact op een al dan niet betere duurzaamheid van het economische gegeven? Heeft dat al dan niet een disproportionele impact naarmate de grootte van het bedrijf? Dat zijn de elementen die ons interesseren.

Ik wil het vandaag niet te ingewikkeld maken, omdat ik beseft dat u niet heel veel zult kunnen aangeven. De vraag is terecht. Minister-president, is de opdracht gegeven? Blijkbaar wel. Aan wie? Bent u het er desgevallend mee eens dat we met de opdrachthouder – zo zullen we die maar noemen – gewoon eens een gesprek kunnen hebben om te zien hoe we dat zullen doen? Zou u het ermee eens kunnen zijn dat er vanuit de commissie input wordt gegeven om een aantal elementen te onderzoeken die vandaag misschien niet in de opdracht staan? Persoonlijk ben ik daarin vragende partij. Dat is een persoonlijk mening, ik praat nu dus niet als voorzitter van de commissie. Ik weet namelijk dat empirische studies allerhande aantonen dat markttoegang en regelgevende maatregelen empirisch aantoonbaar in 100 procent van de gevallen groeiversterkend zijn. Dat is puur empirisch vast te stellen, in alle mogelijke studies en mogelijke universiteiten. De verdeling ervan is een ander verhaal. Dat is een bedenking die ik even wilde meegeven. Het is een belangrijk element, en ik vind dat dat element desgevallend wel degelijk mag meewegen in de appreciatie die diverse fracties over het desgevallend eindresultaat van deze overeenkomst maken.

Ik heb nog een laatste bedenking. Voor alle duidelijkheid: het gaat hier niet over een vrijhandelsverdrag. Men denkt dat altijd en schaalt het zo in. Neen. Het gaat over een handels- en investeringsverdrag tussen twee economische blokken, waarbij een aantal elementen worden gewijzigd waarvan men van oordeel is dat ze vandaag groeibeperkend zijn voor de beide blokken. De enige studie die vandaag voor ons relevant mag zijn, maar waarbij je ook vraagtekens moet plaatsen, is uiteraard die van de Europese Commissie zelf. Daarbij zou in totaliteit op een periode van tien tot vijftien jaar een 300 miljard euro meer groei tot stand komen, ongeveer een derde/een derde/een derde, verdeeld over Europa, de VS en buiten Europa en de VS. Dat is ongeveer de algemene richtlijn die daar gegeven is.

Ik plaats daarbij wel een vraagteken. Aangezien we de inhoud niet volledig kennen, is het heel moeilijk om dat in te schatten.

Mevrouw Turan heeft daarin gelijk: in een econometrisch model hoef je natuurlijk maar aan één variabele te draaien en het eindresultaat is veranderd. Zo simpel is het. We moeten het de waarde en de plaats geven die het waard is. En, met alle respect voor alle economen – waar ik bij hoor –, dat is altijd met een behoorlijk vraagteken.

Minister-president, dat waren de bedenkingen die ik wilde meegeven. Het is een vakdomein waarmee ik mij nogal bezighoud.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, collega's, er is al heel wat gezegd. We hebben daarover ook al heel uitvoerig gepraat op 27 januari van dit jaar.

Ik ga eerst even in op de aspecten van de studie. Mijn administratie heeft nog contact opgenomen met de FOD Economie. Daaruit blijkt dat de impactanalyse nog niet in de markt is geplaatst. Er is een bestek in het Nederlands opgemaakt,

maar blijkbaar nog niet in het Frans. De stand van zaken is dat er nog een aanbesteding moet gebeuren.

De dienst die daarmee is belast, voorzitter, is de dienst Internationale Handel, onder leiding van Valère Vangeel. Dat is de persoon die dat leidt en opvolgt. Er wordt meegedeeld door de FOD Economie dat de resultaten er pas in het najaar zullen kunnen zijn. De concrete datum is niet bekend.

Collega's, ik heb de vorige keer al toelichting gegeven bij het rapport dat de Europese Commissie heeft besteld met betrekking tot de groei-effecten die mogelijk zijn door TIPP. Dat is inderdaad meer dan vrijhandel, voorzitter. Zoals bij elke studie, kun je je daarbij vragen stellen. Ik denk dat niets moeilijker is dan het maken van voorspellingen, ook al zijn er daarvoor econometrische modellen. We zijn oud genoeg om te weten dat je alles moet relativeren.

Ik kan u zeggen dat, als de FOD Economie de studie uitbesteedt, er inderdaad een omvattende analyse zal worden gevraagd. Dat wil zeggen dat de drie pijlers van duurzame ontwikkeling aan bod zullen komen. De potentiële impact wordt gemeten met betrekking tot de economie, de jobcreatie en de diverse bedrijven, ook de kmo's, collega's, die trouwens een apart hoofdstuk vormen van het TTIP-verdrag zelf.

Samen met minister-president Magnette heb ik erop aangedrongen dat waar mogelijk de impact op de deelstaten zou worden gemeten. Ik heb begrepen dat er in het Vlaams Parlement is gezegd dat we daarmee moeten oppassen, omdat het heel moeilijk is om de impact te meten op statelijk en deelstatelijk niveau. Het gaat veel meer over de omvattende mogelijkheden. Het hangt ook af van de dynamiek van elk van de deelstaten, van de bedrijven. Hoe actief zijn ze op de markt? Hoe actief gaan ze op markten die worden opengesteld? Daarin heb ik nogal wat vertrouwen. We hebben niet alleen bij de grote bedrijven, maar ook bij de kmo's mensen die niet alleen de grenzen van de buurlanden oversteken, maar ook wereldwijd gaan om markten aan te pakken.

Collega's, u kent het mandaat dat de commissie heeft gekregen. U kent ook de 'voorwaarden' die geformuleerd zijn bij dat mandaat. We hebben het daarover vroeger al gehad. Ik kom daar niet op terug. Het gaat er in essentie om dat niet-tarifaire en tarifaire handelsbelemmeringen zouden worden weggewerkt zodat je meer mogelijkheden krijgt om zonder allerlei belemmeringen handel te voeren en investeringen uit te voeren.

Het is van belang – en dat is opgenomen in de motie die u hebt goedgekeurd op 29 januari – dat de commissie zo dicht mogelijk bij haar mandaat blijft. Ik heb ook begrepen dat, als dat niet zo zou zijn, de commissie dan moet terugkeren naar de raad, naar de spelers. U weet ook dat het Europees Parlement er op het ogenblik moeilijk uitgeraakt. Mevrouw Turan, uw fractie is gaan lopen op het moment van de stemming. De zaak is opgeschort. *(Opmerkingen van mevrouw Güler Turan)*

Ze is gaan lopen, ze heeft niet gestemd, op de rapporteur na, die voorstander is. Er was bij iedereen plots grote twijfel. U verwijst naar wat er hier aan de overkant gebeurt, maar u mag ook verwijzen naar wat er een beetje verder gebeurt, bij de Europese speler daar.

Alles hangt er natuurlijk van af of je er al dan niet voorstander van bent dat die belemmeringen worden weggewerkt. Wie bekommerd is om onze welvaart kan niet anders dan te zeggen dat er zoveel mogelijk belemmeringen moeten worden weggewerkt. Collega's, ik herhaal het nog eens: Vlaanderen leeft van de export. We hebben per capita drie keer zoveel uitvoer als Duitsland. We zijn op dat vlak een wereldspeler. Wie dat niet als uitgangspunt neemt en zegt dat het niet nodig

is: oké. Maar dan ga je nog veel meer moeilijkheden hebben om Vlaanderen opnieuw te industrialiseren. Wij maken een omschakeling naar de nieuwe economie die aanslaat. We moeten kunnen exporteren, zo niet komt onze welvaart in het gedrang.

Die limieten, die voorwaarden die zijn gesteld aan de Europese Commissie: ik vind het goed dat dit gebeurt omdat je een aantal standaarden hoog moet houden. Dat is de inzet van die onderhandelingen. Ik heb geen illusies, het zal geven en nemen zijn. De Amerikanen hebben natuurlijk ook hun vragen. Ik denk niet dat we onze baggeraars daar meteen zullen zien baggeren, ook al wens ik dat uit de grond van mijn hart. Ook zij hebben uitgangspunten die ze niet willen verlaten.

Het model dat de FOD Economie zal gebruiken, is voorwerp van discussie. Zowel op Capaldo, het Global Policy Model, als het Computable General Equilibrium Model bestaat er kritiek. Gisteren was het punt van kritiek in dit parlement dat het statische modellen zijn die uitgaan van de huidige situatie, terwijl je eigenlijk uitgaat van een evolutie, van een impuls die wordt gegeven. Daarom is het van belang dat u misschien eens Josée Lemaitre van onze Studiedienst uitnodigt. Of is het het Steunpunt Buitenlands Beleid dat de studie voorbereidt?

Wij doen een retrospectieve studie over het effect van de tientallen vrijhandelsakkoorden die al zijn gesloten. Het is natuurlijk iets anders dan vooruitblikken, maar het is belangrijk dat die studie wordt gemaakt. Je zult het nooit een-op-een kunnen doen, het hangt ook af van individuele initiatieven, van mensen die initiatieven en risico's durven te nemen, naar het buitenland durven te gaan. Ik kom vaak zulke mensen tegen in het buitenland. Ik heb een grote bewondering voor mensen die soms in hun eentje met een pc in de hand de Amerikaanse markt betreden. Ze storten zich in het onbekende.

Je kunt dat nooit een-op-een doen. Het is dankzij dit verdrag en het hangt af van zoveel individuele initiatieven. De impactstudie in het verleden is ook een belangrijk element om de evolutie in die handel te kennen. De FOD-studie zal ook duurzame ontwikkeling opnemen en zal complementair zijn aan de studie die de Europese Commissie heeft besteld.

Ik heb vorige maandag contact gehad met Luxemburgs premier Bettel. We hebben natuurlijk gesproken over het voorzitterschap, want Luxemburg wordt voorzitter. Bettel is van plan om in november op het niveau van Europa een groot dialoogmoment te organiseren met werkgevers, werknemers, ngo's en alle betrokkenen. Het is een goed idee om mensen daarrond samen te brengen, beter dan nu een beetje te kamperen op vooraf ingenomen standpunten. Dit is wellicht een primeur, want hij moet dat nog bekendmaken. Hij heeft het mij in elk geval gezegd, en het is goed dat dat in het najaar kan plaatsvinden.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan (sp-a): Minister-president, uw antwoord van 27 januari over een studie die al bezig was en tegen het zomerreces klaar zou zijn, wordt nu dus volledig ontkracht. Ik ben mijn collega's van het federale niveau dankbaar dat ze op zoek zijn gegaan naar die studie. Het blijkt dat die er nog niet is. Ze zit nog in de opdracht- en bestellingfase.

Ondertussen heb ik economisch al wat bijgeleerd, namelijk dat elk econometrisch model kan worden tegengesproken door een ander econometrisch model. Waarom gaan al die miljoenen euro's naar studies van consultants en economen? Dit is een portie zelfkritiek op politici. Het is vandaag ontvullend om vast te stellen dat we soms beslissingen nemen... We proberen juiste beslissingen te nemen en we laten ons bijstaan door onderzoeken om dat te kunnen, omdat we dingen moeten bepalen voor veel burgers. We moeten ook van alles doen met belastinggeld.

Minister-president Geert Bourgeois: Mevrouw Turan, u zegt dat wat ik heb gezegd, ontkracht is. Ik ben niet mijn broeders hoeder. Ik kan niet instaan voor een aanbesteding door de FOD Economie. Ik heb op 27 januari gezegd dat we ook een studie doen over de impact op wat voorbij is. Die zit op schema en dat is met het Steunpunt. Die zal me niet naar de mond praten, u niet en mij niet. Dat is de KU Leuven, het is niet uitbesteed aan dure consultants. Ik wil het wel op mij nemen om die mensen te verdedigen. Ik heb nog nooit van die steunpunten, van die academici een studie gekregen die de minister vlug een plezier willen doen. Ik heb daar trouwens niets aan. Een studie om uit te komen waar de opdrachtgever wil, dat is het dus niet. Ik wil praten over waar wij verantwoordelijk voor zijn. Dat is de studie van het Steunpunt. Die wordt uitgevoerd in alle mogelijke objectieve omstandigheden. Ik kom daar op geen enkele manier in tussen.

Mevrouw Güler Turan (sp.a): Minister-president, u was een beetje afgeleid op het moment dat ik mijn antwoord begon. Dit was absoluut geen aanval op u of op uw diensten, over studies die naar de mond praten. Wat ik gisteren heb gehoord van economen die zeggen dat je, afhankelijk van het model, tot een bepaald resultaat komt, daar gaat het me om. Ik maak me daar in het algemeen zorgen over. Dat is geen aanval op uw diensten of op de universiteiten, integendeel.

Dat is wat men mij hier vandaag zegt. De Capaldostudie gebruikt dit model, een andere studie gebruikt weer een ander model. Voor mij als burger is dit moeilijk te vatten. Het gaat echt niet om de integriteit van uw diensten of van de universiteiten die onderzoeken doen.

Ik heb het er moeilijk mee dat we niet één model kunnen hebben. In het leven is het nooit gemakkelijk, je kunt niet altijd zeggen: dit is het nu, het is positief of negatief, want dat kunnen we niet weten. Van het feit dat u toen hebt gezegd dat Economie met een impactstudie bezig was, heb ik niet gezegd dat het verkeerd was, maar het wordt ook ontkracht, want de studie van de FOD Economie is nog niet begonnen. U zegt dat die nog moet worden uitbesteed. Dat zegt u toch?

Minister-president Geert Bourgeois: Ik heb toen niet gezegd dat ze al bezig was. Ik heb toen gezegd dat ze die tegen de zomer zouden geven. Ik kan er echt niets aan doen als de FOD Economie er nog niet klaar mee is. We hebben het gevraagd aan het Steunpunt, en die zit volgens mijn informatie – je moet altijd voorzichtig zijn – op schema. Dat is een retrospectieve studie, en dat is iets anders. Er is een verschil tussen een studie op basis van een bepaald model en zeggen dat we de opdrachtgever naar de mond praten. Maar u hebt gelijk. Ik neem aan dat je, afhankelijk van het model dat wordt gebruikt, totaal verschillende uitkomsten krijgt.

Er is een rapport van de Europese Commissie en er zullen er nog komen. Naast mij zit een econometrist, en die beaamt dat ook. Elk van die studies moet je met een korrel zout nemen. Dat zijn geen mathematische zekerheden.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan (sp.a): Ik heb mijn stelling nog niet kunnen geven, want de minister-president voelt zich aangevallen, terwijl dat dat absoluut niet de bedoeling was.

Minister-president, de studie die u samen met ons hoopte te kunnen lezen tegen het zomerreces, zullen we waarschijnlijk nog niet hebben in het najaar, op het moment dat het net heel belangrijk is. Wat kunnen we daarvan verwachten? U zegt dat de Vlaamse retrospectieve studie wel op schema zit, maar u hebt me niet gezegd of u daarvan een timing kende of niet.

Ik durf al geen vragen meer te stellen over studies, maar ik zal dit laten bezinken en u die vraag waarschijnlijk toch stellen. Gisteren hebben we dat ook gehoord:

het is geen verhaal van links of rechts, van partij X tegen partij Y, het is gewoon heel belangrijk. We moeten proberen de beste keuze te maken op de best mogelijk geïnformeerde manier. Of het nu positief of negatief zal zijn, het zal een heel grote impact hebben tout court.

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

De heer Jan Van Esbroeck (N-VA): Gisteren is wel degelijk bevestigd dat in het verdrag rekening wordt gehouden met de kmo's. Een van de sprekers heeft dat heel duidelijk gezegd. Dat is dus een positief verhaal. Minister-president, u maakt de vergelijking met de vroeger gemaakte vrijhandelsakkoorden. Daar kunnen we veel van leren, over jobcreatie enzovoort. Dat is een heel belangrijk onderdeel.

De studie van de KU Leuven is ook te vertrouwen en belangrijk. Mevrouw Turan, de studie van Capaldo heeft wel degelijk een waarde als studie, maar er wordt ook aangegeven dat ze geen rekening houdt met wat het zou kunnen worden. De resultaten zijn in die zin dus wel relevant, ook al onderzoekt ze maar wat ze onderzoekt. Het is er dus een klein beetje over en te kort door de bocht om alle studies te veel in twijfel te trekken.

De heer Rik Daems (Open Vld): Je hebt enerzijds wat aan de FOD Economie federaal is gevraagd. Daar hebben wij uiteraard geen controle over, zo simpel is dat. Daarover kunnen we de minister-president uiteraard moeilijk aanspreken. Hij heeft echter wel degelijk een initiatief genomen omdat die studie er zou moeten komen, wat een goede zaak is.

Wat ik persoonlijk goed vind, is dat wat u een retrospectieve studie noemt, waarbij de KU Leuven op basis van een aantal bestaande verdragen, waarschijnlijk via een regressie-analyse de correlatie, dan wel de causaliteit van maatregelen naar economische groei probeert te meten. Er is een groot verschil tussen een predictie-analyse, wat een impactanalyse is en dus nagaat was de impact zal zijn, en een regressieanalyse, waarbij empirisch wordt gemeten wat de impact is geweest. In die zin vind ik het een zeer goed initiatief, minister-president, dat u aan het Steunpunt van de KU Leuven een retrospectieve studie hebt gevraagd, omdat die ons zal aangeven dat bepaalde maatregelen bepaalde effecten hebben. Dan wordt het wel heel gemakkelijk om minstens algemeen in te schatten dat maatregelen die in dat TTIP-verdrag vervat zouden zijn, al dan niet een positief effect hebben. In die zin moeten we ook niet al de analyses op een hoopje gooien. Wel is het zo dat een predictieanalyse, wat die impactanalyse eigenlijk zal zijn, uiteraard een margin of error heeft, dat is evident. Bij een retrospectieve studie is dat niet het geval. Ik kijk daar zeker naar uit. Ik heb begrepen dat de minister-president er geen probleem mee heeft dat we daar desgevallend zouden heengaan om het ons te laten uitleggen. Dat zou mij zeer interesseren, ook op professioneel vlak. We zijn het er allemaal over eens dat het beter is om goed geïnformeerd te zijn dan minder goed geïnformeerd te zijn.

Het is ook duidelijk dat een aantal mythes bestaan, waarvan ik er hier één wil doorprikken. De heer Houben van de Europese Commissie heeft ons gisteren bijvoorbeeld heel duidelijk gezegd dat de Investor-State Dispute Settlement, een soort arbitrage die in verschillende verdragen onder de Wereldhandelsorganisatie bestaat, op geen enkel ogenblik en in geen enkele mate een bestaande regelgeving noch wetgeving kan wijzigen of omzeilen, en dat het slechts arbitrageclausules zijn die gaan over een desgevallende schadevergoeding. Het is heel belangrijk dat de heer Houben dat heeft gezegd, en de heer Defraigne, die erbij was, heeft het beaamd. Dat ontkracht de hele idee van multinationals die via arbitragesystemen de nationale wetgevingen zouden omzeilen. Quod non, op dat vlak ben ik heel formeel, en ik baseer mij daarvoor op het antwoord van de

heer Houben. Hierrond worden veel mythes gemaakt, maar er worden ook veel waarheden over verteld die verschillend kunnen worden geïnterpreteerd.

Mijn conclusie is dat ik zeer geïnteresseerd ben in die retrospectieve oefening en dat ik zeker ook uitkijk naar de methodologie voor de impactanalyse waarvoor de opdracht via de federale entiteit wordt gegeven. Alvast bedankt voor uw antwoord, en we zullen hier de komende dagen nog veel over spreken.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft woord.

Mevrouw Güler Turan (sp-a): Wij hebben gisteren gehoord dat in verband met de arbitrages enkel sprake kan zijn van financiële sancties. Die bedragen kunnen zo groot zijn dat een land goed moet nadenken over wat het met belastinggeld riskeert te moeten betalen, zodat het zijn regelgeving daarop kan aanpassen. Mijnheer Daems, uw quod non-premissie is hier zeker niet van toepassing omdat alles uiteindelijk toch met geld kan worden gestuurd, geld dat naar de multinationals kan gaan, die de staat onder druk kunnen zetten om hun burgers niet te beschermen. Dat is evengoed een visie op de ISDS.

De heer Rik Daems (Open Vld): Dat klopt niet, maar we zullen erop terugkomen. Ik zal een vraag stellen in de plenaire vergadering om het uit te klaren. We zijn het grondig oneens over wat u daarnet heeft gezegd, maar dat mag, dat is politiek.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de onderlinge samenwerking tussen Zuid-Afrika, Malawi en Mozambique op vlak van arbeidsmigratie – 2317 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Mevrouw Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Vlaanderen heeft ervoor gekozen om zich te concentreren op de drie partnerlanden Malawi, Mozambique en Zuid-Afrika en zet in eerste instantie in op verbetering van de kwaliteit van de samenwerking en de uitvoering van de programma's. Daarnaast worden manieren onderzocht om een aantal interessante regionale initiatieven te kunnen ondersteunen die een meerwaarde bieden aan de lopende engagementen in onze partnerlanden. Onlangs raakte bekend dat de grote problemen op de Zuid-Afrikaanse arbeidsmarkt hebben geleid tot geweld en rellen. Zuid-Afrikaanse bendes vallen al weken immigranten aan omdat die hun jobs zouden inpikken. Daarbij kwamen de voorbije weken verschillende mensen om het leven. Minstens vijfduizend arbeidsmigranten uit Zimbabwe, Ethiopië en Malawi, maar ook uit Aziatische landen, vertrokken ondertussen uit Durban en Johannesburg. Ze verblijven in geïmproviseerde tentenkampen of verbergen zich in kerken en moskeeën. Het lijkt er niet op dat het geweld in de regio snel zal verminderen. In de armere wijken van Johannesburg heeft de helft van de inwoners geen werk. In heel Zuid-Afrika wonen zo'n 5 miljoen migranten op een bevolking van 50 miljoen. De buurlanden sparen hun kritiek op de Zuid-Afrikaanse regering niet. "We moeten nu zelfs bussen inzetten om landgenoten terug te halen. Dat kan niet", aldus de minister van Informatie van Malawi. "De Zuid-Afrikaanse regering moet echt meer doen. We zijn diep ontgoocheld."

Minister-president, de situatie en de problemen op de arbeidsmarkt in Zuid-Afrika zijn u wellicht bekend. Op de website van de Vlaamse Ontwikkelingssamenwerking

kunnen we terugvinden dat manieren onderzocht worden om een aantal regionale initiatieven te ondersteunen die een meerwaarde kunnen bieden aan de lopende engagementen. Behoort een gezamenlijk programma in samenwerking met Zuid-Afrika, Malawi én Mozambique ter bevordering van de arbeidsmarkt en de arbeidsmigratie tot de mogelijkheden voor Vlaanderen? Vlaanderen zou hier dan als mediërende actor een rol kunnen spelen waarbij Zuid-Afrika een samenwerkingsprogramma met Malawi en Mozambique uitwerkt in het kader van de huidige arbeidsmigratie. Hoe evalueert u de huidige inspanningen van Zuid-Afrika, en zijn samenwerking met o.a. Malawi, inzake deze problemen van arbeidsmigratie?

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Mevrouw Tine Soens (sp-a): Ik vraag mij af wat vandaag de situatie is in Zuid-Afrika. De laatste nieuwsberichten die we hebben gevonden, dateren van eind april. Daarom zou het goed zijn dat u de recente ontwikkelingen zou kunnen toelichten. Ik ben uiteraard ook benieuwd naar wat Vlaanderen kan doen in drie van onze partnerlanden.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Het zou inderdaad handig zijn om een update te krijgen. Aangezien het onze drie partnerlanden zijn, is het goed om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen. Het is goed dat we daarmee samenwerken en een aantal zaken proberen te begeleiden. Vanuit Vlaanderen, België en Nederland hebben we in feite een goede samenwerking met de Association of European Parliamentarians with Africa (AWEPA). AWEPA, met hoofdzetel in Nederland, is gespecialiseerd in die regio en kent de problematiek zeer goed.

Minister-president, zou AWEPA eventueel een rol kunnen spelen om die zaken op te volgen en ook om een politieke opleiding te geven aan de politici ter plaatse? Ik heb ter plaatse kunnen vaststellen dat die mensen zeer goed werk verrichten. Kunt u mij uw visie hierover meedelen, want AWEPA heeft heel wat expertise in de regio van zwart Afrika. Ik zie de voorzitter bevestigend knikken, want hij heeft wellicht ook ervaring met die organisatie.

De heer Rik Daems (Open Vld): Zo is dat. Bovendien is het interessant om goed ingelicht te zijn, gelet op het feit dat we de ambitie hebben om in de nabije toekomst naar die buurt te gaan.

De voorzitter: De minister-president heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Er is een bijkomende vraag over de actuele situatie. Ik word uiteraard op de hoogte gehouden door onze Vlaamse vertegenwoordiger. Wij kunnen de toestand dus op de voet volgen. Ik kan u zeggen wat de situatie in het algemeen is aan de hand van de rapporten die ik krijg van onze Vlaamse vertegenwoordiger. Er zijn drie reacties: van de Zuid-Afrikaanse overheid, van de samenleving en van de Afrikaanse landen. Er is ook nog een internationale reactie. De Zuid-Afrikaanse overheid, de regering en de lokale leiders hebben aanvankelijk geweigerd het geweld xenofobisch te noemen, ze spraken over gewone criminaliteit. Er is dan een reactie gekomen van heel wat Afrikaanse landen die dat xenofob geweld expliciet afkeurden. De Zuid-Afrikaanse regering beseftte wel dat de positie die ze innam zeer moeilijk houdbaar was, ook gelet op de leidende ambities die Zuid-Afrika heeft op het zwarte continent. President Zuma heeft het geweld uiteindelijk veroordeeld. Hij heeft het regeringsoptreden opgevoerd en de politie en het leger ingeschakeld. Er is een grootscheepse, maar ook controversiële politieactie geweest, operatie Fiela. Daarbij zijn heel veel mensen gearresteerd. 1650 onder hen zouden illegale immigranten zijn en geporteerd worden naar hun land van herkomst, onder wie 400 Mozambikanen.

Daar zijn ook vierhonderd Mozambikanen bij. Dat ligt in de lijn van de verklaringen van president Zuma, die zei dat hij niet alleen het xenofobisch geweld zou aanpakken, maar ook de illegale immigratie. Binnen de Zuid-Afrikaanse samenleving zijn er heel wat reacties gekomen van mensenrechtenorganisaties, die de deportaties van een aantal migranten hebben kunnen tegenhouden door naar het Hooggerechtshof van Johannesburg te stappen. Ook Zuid-Afrikaanse prominenten hebben gereageerd. Zij hebben de aanvallen scherp veroordeeld. Organisaties van de civiele maatschappij hebben die operatie Fiela ook veroordeeld omdat zij de stigmatisering van buitenlanders nog heeft vergroot.

Heel veel Afrikaanse landen hebben scherp gereageerd. Malawi heeft een vierhonderdtal landgenoten gerepatrieerd. In een buitenwijk van Maputo werd een opvangkamp opgericht voor Mozambikanen die wensen terug te keren. In Mozambique en Zimbabwe waren er ook incidenten, waarbij op hun beurt Zuid-Afrikanen werden bedreigd. In Zimbabwe is een interministerieel team opgezet om de terugkeer van landgenoten te regelen. Ook Kenia en Nigeria bereiden evacuatieplannen voor. Afrikaanse organisaties van de civiele maatschappij hebben gevraagd om de boycot van Zuid-Afrikaanse bedrijven.

Ik denk dat het duidelijk is dat die aanvallen het internationale imago van Zuid-Afrika een klap hebben toegebracht, te meer daar de Regenboognatie na het apartheidsregime toch gestart is als een land met een heel frisse aanpak.

Het is duidelijk dat wij de situatie kennen en dat wij haar volgen. U weet dat ik mijn administratie de opdracht heb gegeven om een algemene strategienota te maken voor de samenwerking tussen Vlaanderen en Zuidelijk Afrika. Hierbij zal natuurlijk veel aandacht uitgaan naar ontwikkelingssamenwerking en een evaluatie van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking. Die nota zal de basis vormen voor de beslissing over de verdere samenwerking inzake ontwikkelingssamenwerking met onder meer onze drie partnerlanden. Wij werken inzake arbeidsomstandigheden en de problemen die ons hier bezighouden zeer intens samen met de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), die onder andere bezig is met waardig werk en het organiseren van sociale dialoog. Er zijn heel wat gastarbeiders die in Zuid-Afrika in de informele sector terecht komen. Dus zijn die programma's daar relevant. De IAO is een belangrijke partner voor de Zuid-Afrikaanse overheid.

Via onze concentratiesector van Westelijk en Zuidelijk Afrika is er een onrechtstreekse band met dit probleem. Er zijn geen Vlaamse programma's die rechtstreeks inzetten op arbeidsmigratie, maar door die structurele samenwerking met de IAO, waarbij wij een aantal flankerende programma's ondersteunen, pakken wij dat op de best mogelijke manier met onze ontwikkelingssamenwerking aan.

Met betrekking tot uw derde vraag heb ik al een aantal zaken aangegeven die voor u wel duidelijk zullen zijn: spanning op de lokale arbeidsmarkt, en heel veel gastarbeiders waarvan de Zuid-Afrikanen zeggen dat zij hen in de minderbetaalde jobs duwen. Dat leidt tot druk op de loon- en arbeidsomstandigheden. Er is een rapport over van het Migrating for Work Research Consortium. Die onderzoekers hekelen het feit dat Zuid-Afrika op dit moment overgaat tot deportaties en andere ad-hocmaatregelen om die spanning op te lossen. Men vindt ook dat Zuid-Afrika, vanuit zijn leidinggevende positie in Afrika, meer inspanningen zou moeten leveren binnen een multilateraal kader om thema's als arbeidsmigratie en sociale bescherming in de kijker te plaatsen. De Zuid-Afrikaanse overheid is medesponsor van die studie en is op de hoogte van de onderzoeksbevindingen. Zuid-Afrika zelf moet daarmee aan de slag gaan. Het is positief dat mensenrechtenactivisten in Zuid-Afrika actie hebben gevoerd en hebben geprotesteerd en naar het Hooggerechtshof zijn gestapt.

Ik herhaal dat ik mijn administratie de opdracht heb gegeven om een evaluatie te maken van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking in Zuid-Afrika. De evoluties in Zuid-Afrika moeten daarin mee opgenomen worden, wanneer we het hebben over de totale evaluatie en de definitie van onze verdere samenwerking in de toekomst.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Mevrouw Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister-president, dank u voor uw antwoord. U zegt dat er momenteel geen Vlaamse programma's zijn die zich daar inzetten. Maar in het kader van de strategienota kunnen we bekijken wat er eventueel mogelijk is. Het is sowieso heel actueel, we moeten er waarschijnlijk wel rekening mee houden. Wij kijken dus uit naar de nota.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Mijn collega zegt dat er daar geen Vlaamse programma's zijn, maar we werken daar wel samen in Zuid-Afrika en niet alleen daar: in heel Zwart-Afrika. Met betrekking tot deze zaken is The Association of European Parliamentarians with Africa (AWEPA) gespecialiseerd. Zij geven daarover politieke vorming, niet alleen in Zuid-Afrika maar ook in Malawi en Zimbabwe, de landen die hier worden genoemd. Het zou toch handig zijn om daarmee rond de tafel te gaan zitten. Minister-president, bent u of zijn uw diensten bereid om op regelmatige tijdstippen met AWEPA samen te zitten? Het is handig: hier aan de overkant hebben zij een kantoor, en de hoofdzetel is in Nederland. Aangezien vooral Nederlandstaligen er de touwtjes in handen hebben, kunnen we daar heel kort op de bal spelen en aan de wensen voldoen om toch een vorm van ondersteuning te geven in de mate van het mogelijke.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Mevrouw Tine Soens (sp-a): Wanneer ongeveer mogen wij de algemene strategienota en de evaluatie van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking in Zuidelijk Afrika verwachten? Is daar al een timing voor?

De heer Rik Daems (Open Vld): Gegeven dat we een ambitie hebben – we moeten altijd met twee woorden spreken – om met deze commissie Zuidelijk Afrika te bestuderen, kunnen wij dan niet, minister-president, op de een of andere manier met uw diensten een contact hebben om desgevallend gebruik te maken van deze verplaatsing, om een meerwaarde te bieden bij het totstandkomen van uw strategische nota?

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, dat kan zeer zeker. U kunt contact opnemen met de secretaris-generaal van Internationaal Vlaanderen. Wij hebben een vertegenwoordiging in Zuid-Afrika die op dat vlak alles kan faciliteren en begeleiden en die kan zorgen voor interessante programma's. Het is nu al een tijdje geleden dat ik er geweest ben. We hebben daar veel contacten op bijzonder veel niveaus.

Mijnheer Verstreken, wat AWEPA betreft, moet het parlement een actie ondernemen. Het zou vreemd zijn indien ik daar zelf initiatief zou nemen.

Mevrouw Soens, ik zei al dat die evaluatie voor het eind van dit jaar wordt verwacht.

De heer Johan Verstreken (CD&V): AWEPA moet natuurlijk gefinancierd worden. Verschillende landen en regio's dragen daartoe bij. Ik heb samen met collega's kunnen merken dat mensen van alle of toch heel veel partijen daar lid van zijn en actief meewerken. Ik hoor dat er budgetten worden opzijgeschoven, terwijl die mensen een fantastisch platform hebben. Een van de mensen die daar

ter plekke een leidende rol spelen, is de weduwe van wijlen Nelson Mandela, Graça Machel. Zij is zelf een vluchteling. Zij kent de problematiek door en door. Zij was zelf basiscursussen aan het geven en mensen aan het opleiden. Zij heeft daar een uitgesproken visie over, die echt wel in de lijn ligt van wat mevrouw De Meulemeester hier naar voren heeft gebracht. Het zou dus handig zijn om samen met de vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering daar ter plaatse te bekijken hoe er kan worden samengewerkt, om die dingen op te volgen. Dat kan een win-situatie zijn.

De voorzitter: We kunnen dat perfect vanuit onze eigen programmaorganisatie incalculeren. Wat de regering er dan mee doet, is nog iets anders.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de omzetting van Europese richtlijnen en de aanbevelingen ter zake van de Senaat – 2413 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan (sp-a): Voorzitter, de Vlaamse volksvertegenwoordigers die in de Senaat aan de aanbevelingen hebben meegewerkt, kennen het probleem dat ik met deze vraag om uitleg wil aankaarten.

België is soms te laat met de omzetting van Europese richtlijnen naar Belgische wetgeving. Er zijn sanctioneringen. Daar bestaat cijfermateriaal over. Aangezien er minder richtlijnen zijn gekomen, is er een lichte verbetering.

De Senaat heeft getracht dit probleem structureel aan te pakken en heeft 61 aanbevelingen opgesteld. Het aantal inbreukdossiers tegen België is licht gedaald. De verschillende gewesten dragen op dit vlak natuurlijk verschillende verantwoordelijkheden. Hetzelfde geldt voor de federale overheid.

Minister-president, u hebt die 61 aanbevelingen ondertussen allicht ontvangen. Bent u bereid de aanbevelingen die de Senaat in haar informatieverlag heeft geformuleerd, ter harte te nemen? Welke maatregelen acht u zinvol? Welke maatregelen acht u eventueel niet zinvol? Welke timing hanteert u om de implementatie van deze aanbevelingen door de Vlaamse overheid uit te voeren?

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

De heer Jan Van Esbroeck (N-VA): Mevrouw Turan, u hebt de situatie zeer goed geschetst. We hebben daarover een aantal hoorzittingen georganiseerd. Naar aanleiding van een aantal aanbevelingen zou ik graag nog een bijkomende vraag stellen.

De verschillende sprekers hebben vooral opgemerkt dat we in België vaak te laat van start gaan met de identificatie van de verantwoordelijke overheden die met de omzetting van een Europese richtlijn belast zijn. Diezelfde overheden die met de omzetting belast zijn, zitten niet altijd aan de Europese onderhandelingstafel. Het is noodzakelijk dat de personen die voor de implementatie van de Europese regelgeving instaan, in een zo vroeg mogelijk stadium bij het proces worden betrokken. Dat is een van de opmerkingen die zijn gemaakt.

Een ander probleem is dat België in de ogen van de Europese Commissie altijd als eindverantwoordelijke voor de omzetting instaat. Indien een overheid in dit

land – of dat nu het Waalse Gewest of het Vlaamse Gewest is – te laat tot een omzetting overgaat, hebben we een probleem. België wordt dan als land in verband met dat dossier veroordeeld.

Minister-president, beschikt Vlaanderen over mogelijkheden om druk uit te oefenen? Kunnen we trachten het samenwerkingsakkoord met België te herzien en eventueel op een andere wijze met die verantwoordelijkheden om te gaan?

Ik wil nog een belangrijk punt aanhalen. Als ik me niet vergis, kent aanbeveling 61 een bijkomende rol toe aan de FOD Buitenlandse Zaken. Het gaat om een coördinerende rol. De FOD Buitenlandse Zaken zou dan verantwoordelijk worden voor de controle op of de coördinatie van de omzettingen. Het probleem is natuurlijk dat alle entiteiten in dit land gelijk zijn. Wat vindt u van die bijkomende rol van de FOD Buitenlandse Zaken?

Hetzelfde geldt voor de Senaat, die zich in aanbeveling 28 op een eigenaardige wijze de rol toe-eigent om zelf een aantal bijkomende coördinerende of overkoepelende bevoegdheden op zich te nemen. *(Opmerkingen)*

Minister-president, ik zou graag uw mening hierover horen.

De voorzitter: Minister-president, als commissievoorzitter wil ik nog een opmerking maken. Ik heb het me veroorloofd het rapport aan de commissieleden over te maken. Ik vind het belangrijk dat u hiermee eventueel rekening kan of wil houden. Ik zou het echter ook perfect kunnen begrijpen indien u zou verklaren dat u vandaag moeilijk een stelling over al die aanbevelingen kunt innemen.

Wat mij vooral interesseert, is het proces. Wat zou de Vlaamse Regering desgevallend met die aanbevelingen willen doen? Zult u ze nader bekijken? Wanneer kunt u ons desgevallend vertellen welke elementen al dan niet voor Vlaanderen interessant zijn?

Een van de prioriteiten van deze commissie is uitgerekend het Europees platform. Het gaat dan niet enkel om de omzetting van richtlijnen as such, maar veeleer om de vraag hoe we vanuit Vlaanderen een impact kunnen hebben vooraleer een richtlijn tot stand komt. Dat is een belangrijk punt dat ik hier even ter sprake wil brengen.

De voorzitter: Indien u vandaag niet diep op de grond van de zaak zou kunnen ingaan, zou ik daar alle begrip voor hebben. Het betreft immers een nog zeer vers rapport, dat op een correcte wijze moet worden ingeschaald.

De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Voorzitter, ik heb toch een onbehaaglijk gevoel. Dit is het Vlaams Parlement. De Vlaamse Regering wordt door de leden van het Vlaams Parlement ondervraagd. We mogen niet naar een situatie evolueren waarin twee parlementen parlementje voor de Vlaamse Regering willen spelen.

Ik heb het daarnet al lachend opgemerkt, maar eigenlijk is dit wel de essentie. De Senaat is op zoek naar zingeving en een opdracht. Elke Vlaamse volksvertegenwoordiger heeft het recht hier elementen aan te halen. Dat kan ook gaan om zaken die in andere parlementen aan bod komen. De Senaat mag echter geen tweede parlement voor de Vlaamse Regering worden.

De voorzitter: Mijnheer Van Overmeire, op dat punt zijn we het volledig eens.

De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Voorzitter, volgens mij kunnen we elkaar daarin vinden. Alle partijen hebben hard aan dat document gewerkt. Het rapport bevat zeer goede elementen. Het lijkt me dan ook nuttig dit hier in de toekomst te bespreken en op te volgen. Het is niet zo dat de Senaat ons met geheven vingertje zaken oplegt.

Wat de implementatie van de Europese richtlijnen betreft, hebben we toch al bewezen tot de betere leerlingen te behoren. We hebben een serieuze inhaalbeweging uitgevoerd. Er is nog werk aan de winkel. Het lijkt me dan ook nuttig dit document hier even onder de loep te nemen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, zoals iedereen weet, hebben we al een hele reeks maatregelen getroffen. Dit wordt in het rapport van de Senaat overigens als voorbeeld aangehaald. Ik heb die maatregelen tijdens mijn eerste periode als minister van Buitenlands Beleid nog grotendeels zelf geïmplementeerd om voor een actieve communicatie in beide richtingen, zowel bottom-up als top-down, te zorgen.

We beschikken over een Vlaamse Permanente Vertegenwoordiging. Als ik me niet vergis, bestaat die vertegenwoordiging uit een 25-tal mensen. Mevrouw Bynens is hier overigens al geweest. Zij heeft natuurlijk dagelijks contacten. Als het om de proactiviteit gaat, hebben we de vinger aan de pols.

Ik heb destijds het Vlaams-Europees verbindingagentschap (vleva) opgericht. Het vleva werkt goed samen met het bedrijfsleven en met de grote actoren. Zij worden dan ook tijdig geïnformeerd. Zodra binnen de EU, bij wijze van spreken, de eerste toets wordt ingedrukt, verwittigt het vleva onze bedrijven en het middenveld. Zij weten dan ook wat er zit aan te komen en kunnen hierop inspelen. Dat is geen lobbywerk in de klassieke zin van het woord. We proberen stelling in te nemen. We zijn bezig met een zeer actieve en proactieve uitwisseling. Meer nog dan die uitwisseling, trachten we tevens actief onze stempel te drukken op de zaken die voor ons van belang zijn.

Ik wil erop wijzen dat we, naast de permanente vertegenwoordiging, ook over een centrale Eurocoördinator beschikken. Er is zeer goede administratieve omzettingsstructuur. Binnen elk beleidsdomein is een contactpersoon aangeduid. Dat is trouwens ook een van de aanbevelingen van de Senaat. We doen dit eigenlijk al.

Ik wil er tevens op wijzen dat het aantal procedures met betrekking tot de Vlaamse overheid sinds het aantreden van deze Vlaamse Regering van vijftien tot negen is gedaald.

Ik communiceer elke maand over de stand van zaken met de Vlaamse Regering. Afgelopen vrijdag heb ik nog de stand van zaken in mei 2015 toegelicht. Het Vlaams Parlement krijgt dit document ook maandelijks toegestuurd. Ik laat nooit na de overige leden van de Vlaamse Regering te wijzen op zaken die dringend actie vergen of op penibele situaties die dreigen te ontstaan. De maandelijkse mededeling aan de Vlaamse Regering over de stand van zaken wordt eveneens aan het Vlaams Parlement bezorgd. We doen niet aan gold-plating. Dat staat ook in het Vlaams regeerakkoord. Dit is een belangrijk element in verband met de beleidsthema's.

Mijn diensten werken momenteel aan een nota over de EU-reflex. Het is de bedoeling de Vlaamse EU-reflex nog te versterken en na te gaan welke terreinen we nog te weinig bezetten en welke mogelijkheden we nog te weinig invullen. Een apart hoofdstuk van die nota zal betrekking hebben op de correcte, volledige en tijdige omzetting van de Europese richtlijnen.

Ook daaraan zullen we aandacht besteden. Op dat moment zal er worden bekeken of er in het document van de Senaat eventueel zaken staan die nog moeten worden meegenomen. Ik durf te zeggen dat onze eigen administratie daarin zeer breed zal gaan. Ik heb daarop zelf al een eerste blik geworpen. Ik wil niet te veel nieuwe administratieve last implementeren, met – een van de aanbevelingen – nog eens een reguleringssimpactanalyse enzovoort. Ik denk dat we nuttige instrumenten moeten hebben, die efficiënt zijn en ervoor zorgen dat onze afgeslankte administratie daarvan zo snel mogelijk werk maakt.

Ik wil er ook op wijzen dat je niet uit elke discussie moet afleiden dat we in de fout zijn. Vaak wordt het eindoordeel geveld door het Europees Hof van Justitie. Het is niet altijd zo dat de interpretatie van de Commissie wordt gevolgd, dat er daaruit een discussie ontstaat en er uiteindelijk een oordeel komt dat niet altijd strookt met datgene wat de Europese Commissie vindt. De lidstaten hebben op dat vlak natuurlijk ook het recht om hun eigen interpretatie te verdedigen. Het is vaak zo dat finaal het Europees Hof tot een eindoordeel komt.

Een van de punten die een oplossing moeten krijgen – en we moeten niet wachten op de Senaat – is de verdeling van de verantwoordelijkheden. Dat staat in de bijzondere wet. Toen ik het in Overlegcomité zat, onder premier Verhofstadt, zijn er pogingen gedaan om daarin tot een akkoord te komen. Wat de Senaat aanbeveelt, lijkt mij logisch. Dat is al lang het standpunt van de Vlaamse Regering. Het staat ook in ons regeerakkoord. Als er boetes worden opgelegd en er schadevergoeding moet worden betaald, moeten die worden geïmputeerd bij de overheid die daarvoor verantwoordelijk is, volledig of gedeeltelijk. Als een leefmilieuriichtlijn niet tijdig is omgezet in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, vind ik niet dat Vlaanderen daarvoor moet opdraaien. Omgekeerd vind ik ook niet dat Brussel en Wallonië ervoor moeten opdraaien wanneer wij in gebreke blijven. Dat lijkt mij een eenvoudige regel te zijn, maar die is nog altijd niet omgezet. Ik denk zelfs dat het in ons Vlaams regeerakkoord staat, maar dat zou ik moeten nakijken.

Een aantal van die dingen moeten mee worden bekeken. Moet de FOD Buitenlandse Zaken daarin het kenniscentrum worden? Ik denk het niet. Veel van die zaken gaan over leefmilieu. De kennis zit bij de deelstaten. Ga je dan nog eens een aparte administratie opbouwen om de stand van die rechtspraak bij te houden? Ik vind dat een taak van onze entiteit die in de toekomst Omgeving, Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu zal heten. Zij moeten die expertise opbouwen. Zij kennen heel die inhoudelijke regelgeving. Wie de inhoud daarvan niet kent, kan natuurlijk de rechtspraak bijhouden en daarvan een overzicht maken, maar het moet veel dieper gaan dan dat.

Collega's, in alle bescheidenheid denk ik dat Vlaanderen op dat vlak een zeer actief beleid voert. We worden op dat vlak trouwens een paar keer als voorbeeld aangehaald, omdat Vlaanderen op dat vlak een zeer actief beleid voert. Alles kan natuurlijk beter. Er zijn landen die beter presteren dan wij. Er zijn nog een aantal punten waarop we kunnen winnen. Maar we zullen met de visienota bekijken op welk vlak we nog verder kunnen gaan dan we nu al doen.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan (sp·a): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Ik noteer dat u de aanbevelingen van de Senaat ernstig neemt. Dat klopt toch? Of niet?

U hebt ook een opsomming gegeven van wat wij vanuit Vlaanderen zullen doen om die omzettingen te verbeteren. Ik wil u feliciteren met alle initiatieven die u in dat verband hebt genomen. Ik denk inderdaad dat we daarmee alleen maar beter kunnen presteren, ook doordat mevrouw Bynens daarmee voortdurend in communicatie is. Mag ik noteren dat u het informatieverslag en de aanbevelingen

van de Senaat ernstig verder zult bekijken naar aanleiding van uw eigen nota over de EU in de komende periode?

Minister-president Geert Bourgeois: Maar mevrouw Turan, ik moet uw conclusies niet maken. Ik heb mijn conclusies gemaakt en die zullen in het verslag staan. Ik heb gezegd wat we zullen doen. Ik heb gezegd dat we al van plan waren om een EU-reflexnota te maken en dat een onderdeel daarvan zal zijn hoe we nog beter kunnen presteren. Het is evident dat we zullen kijken of de aanbevelingen van de Senaat sporen met de onze. Ik waarschuw er wel voor dat ik niet nog een reeks structuren en instrumenten zal opzetten die de zaken vertragen. Ik wil efficiënt zijn. Ik wil dat er snel gehandeld wordt.

Ik ben ervan overtuigd dat we nog beter kunnen, maar ik spoor al mijn collega's elke maand aan. U krijgt in de commissie ook elke maand het overzicht.

Mevrouw Güler Turan (sp-a): Dat klopt.

Minister-president Geert Bourgeois: We zullen kijken wat er nog beter kan. U moet mij geen woorden in de mond leggen die ik niet heb uitgesproken. Ik heb gezegd wat ik gezegd heb.

Mevrouw Güler Turan (sp-a): En ik heb gehoord wat ik heb gehoord. *(Gelach)*

Minister-president, u mag van één ding zeker zijn: de good practices die er vanuit Vlaanderen al zijn, hebben wij ook meegenomen bij de bespreking in de Senaat. Collega's van alle politieke partijen hebben dat gedaan. U zegt dat u al bezig bent met vele dingen. Dat klopt. Het is net naar aanleiding van Vlaamse initiatieven dat die in die aanbevelingen staan.

U hebt het over het inrichten van een extra kenniscentrum. Het moet worden gecoördineerd. De gegevens moeten centraal worden bijgehouden voor de verschillende gewesten. De aanbeveling is er niet op gericht de knowhow vanuit de gewesten weg te nemen. Dat was nooit de bedoeling.

Ik dank u voor de opvolging die u hieraan zult geven. Wij zullen dat opvolgen, in de Senaat, maar ook hier.

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

De heer Jan Van Esbroeck (N-VA): Vlaanderen is inderdaad goed bezig. Ik wist dat eigenlijk al. We hebben hier maandelijks die verslagen. We hebben naar mijn bescheiden mening misschien een zeer overbodige oefening gedaan in de Senaat. De samenwerking zal moeten gebeuren zoals het is. De verantwoordelijkheden zullen liggen waar ze liggen. Vlaanderen doet in ieder geval zijn best. Ik dank de minister-president daarvoor. Efficiëntie en dergelijke zijn belangrijk.

Ik hoop dat we in de toekomst in de Senaat niet zoveel van die overbodige oefeningen meer zullen moeten maken.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Als gemeenschapssenator kan ik zeggen dat het voor mij absoluut geen overbodige oefening was. Ik heb ontzettend veel bijgeleerd. Toen ik naar de eerste hoorzitting ging, dacht ik: "Oei, dit is een saaie materie." Geleidelijk aan heb ik mijn mening moeten herzien, net zoals heel wat andere collega's. Ik vond het bijzonder leerrijk. Het was zeker niet overbodig.

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

De heer Jan Van Esbroeck (N-VA): Inderdaad, het is een zeer boeiende materie. Ik weet zeer goed dat we dat perfect in het Vlaams Parlement kunnen behandelen. Dat is volgens mij de plaats waar die materie thuishoort.

De heer Rik Daems (Open Vld): Minister-president, ik heb één opmerking. Ik vind het bijzonder goed dat het de ambitie is van Vlaanderen om niet even goed te zijn als de rest van Vlaanderen, maar beter. Ik denk dat dat een gezonde ambitie is. Het hoort ook zo. Dan kunnen wij vanuit de commissie over alle partijgrenzen heen over onze minister-president stoefen.

Ik heb genoteerd dat u een EU-reflexnota maakt. Dat vind ik zeer interessant omdat dit de juiste plaats geeft aan Vlaanderen binnen die context. Onder andere het proactief gegeven speelt daarin ongetwijfeld een belangrijke rol.

Ik onthoud dat het rapport van de Senaat niet de aanleiding of de basis is om in Vlaanderen iets te doen, maar een desgevallend interessant element is om te bekijken in de context van het tot stand komen van zo'n nota. Ik denk dat dat de juiste plaatsing is binnen alle gevoeligheden. *(Opmerkingen)*

Wel, laat ons zeggen dat ik het in het midden plaats.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Als we dan toch nieuwe structuren willen oprichten, moeten we misschien een speciale subcommissie oprichten voor parlementsleden die ook gemeenschapssenator zijn en elkaar dan een kwartiertje kunnen bewieroken.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik heb mijn administratie de opdracht gegeven om naar het buitenlandse voorbeeld te kijken. Er is geen land dat moeilijker doet over richtlijnen dan het Verenigd Koninkrijk, maar er is ook geen land dat ze sneller omzet, die richtlijnen. Kijk eens naar de praktijken daar. Kijk naar Nederland. Daar kunnen we ook van leren. We moeten niet altijd bij ons kijken.

Wat die databank betreft: we hebben ons eigen sharepointsysteem dat veel moderner en accurater is. De federale databank – hoe heet die ook alweer? – werkt niet goed. Moeten we daarop alles inladen voor een overzicht van de rechtspraak? Er zitten genoeg juristen in de zaal om te weten dat er inzake Europees recht in universiteiten met de regelmaat van een klok overzichten van rechtspraak worden gepubliceerd. Onze mensen moeten die opvolgen. We moeten dat werk niet doubleren. Er bestaat al heel veel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Vlaamse strategie in het kader van het Europees Fonds voor Strategische Investeringen (EFSI) – 2414 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw Turan, het onderwerp van uw vraag om uitleg is zeer breed. Ik vraag u om een aantal precieze vragen te stellen. Het brede debat zullen we nog vaak voeren in de commissie.

Ik heb één opmerking. Ik ben heel breed in het ontvankelijk verklaren van vragen. Ik wil de collega's dan wel vragen om gerichte vragen te stellen en niet tot een breed debat te komen. Dat gebeurt soms namelijk wel, door mijn

flexibiliteit. Ik zou die flexibiliteit graag houden en niet door de omstandigheden gedwongen worden om tegen mijn natuur in minder flexibel te worden.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan (sp-a): Voorzitter, het zou natuurlijk een oplossing zijn als ze onze vraagstelling gewoon in het verslag zouden opnemen en we ze niet volledig moeten stellen. Ik zal proberen om het zo kort mogelijk te houden.

Op 28 mei werd er een akkoord bereikt over het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI). In dat akkoord wordt door de Europese Commissie en de Raad richting gegeven aan de aard van de investeringen die voor de Europese garantiesteun in aanmerking komen. Het gaat dan onder meer om investeringen in onderzoek en ontwikkeling, energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, interconnecties en slimme netten, energieopslag, duurzame stedelijke mobiliteit, prioritaire projecten van het Trans-Europees Netwerk voor Transport (TEN-T), circulaire economie enzovoort.

De verschillende ingediende projecten zullen via een Europees scorebord worden gewogen en gewaardeerd, vooral op hun duurzaam karakter. Duurzame projecten binnen de afgebakende prioritaire investeringsdomeinen hebben meer kans om een hoge rating en garantiesteun te krijgen. Elke lidstaat zal proberen om geloofwaardige projecten in te dienen en om zo veel mogelijk te voldoen aan de Europees geformuleerde prioriteiten en criteria, om zo het project binnen te halen.

Een tweede aspect van het akkoord betreft de middelen die men uit de bestaande Europese fondsen Horizon 2020 en Connecting Europe Facility (CEF) zal halen om als startkapitaal te dienen voor EFSI. Wat aanvankelijk 6 miljard euro was, is nu nog 5 miljard euro. Dat is nog altijd aanzienlijk veel geld dat moet verhuizen. De vraag is of hiermee geen andere infrastructuurprojecten van Vlaanderen verloren dreigen te gaan.

Minister-president, op 24 februari 2015 heeft Vlaanderen samen met Nederland een heel belangrijk project ingediend, namelijk een aanvraagdossier voor de nieuwe zeesluis in Terneuzen. Door de budgetverlaging binnen CEF dreigt die financiering nu weg te vallen.

Minister-president, we moeten zeer goed kiezen welke projecten we indienen. In het persbericht dat de Vlaamse Regering enkele weken geleden uitstuurde rond de zes Vlaamse EFSI-prioriteiten, lezen we dat voor de werf 'infrastructuur en mobiliteit' onder andere Oosterweel, de Noord-Zuidverbinding in Limburg en de Brusselse ring zullen worden ingediend bij het EFSI. Hoe schat u de kansen van die projecten in, rekening houdend met het feit dat ze niet als prioritair zijn aangeduid binnen het TEN-T-netwerk en met de nadruk die Europa legt op duurzaamheid? Hoe motiveert u die focus op transport en dan nog op wegenbouwprojecten? Zouden projecten in het kader van duurzame stedelijke mobiliteit, openbaar vervoer en binnenvaart niet meer kans maken om te worden geselecteerd? Waarom dient Vlaanderen het project van de nieuwe sluis te Terneuzen niet in als een EFSI-project, zodat het zeker gesteund wordt? Juist dit project dreigt immers als gevolg van de budgetverminderingen binnen CEF Europese subsidiesteun te verliezen.

Ziet u mogelijkheden om het EFSI te laten aansluiten op Vlaamse steunmechanismen voor energiebesparende maatregelen? Kan bijvoorbeeld het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost (FRGE) of het aangekondigde ESCO-fonds (Energy Service Company) niet als investeringsplatform voor EFSI-steun in aanmerking komen zodat er meer investeringen mee kunnen worden gelanceerd? Welke rol kan de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) hierin spelen?

Hebt u weet van Vlaamse projecten, onderzoeksinstellingen of universiteiten die financiering dreigen te verliezen als gevolg van de transfer van middelen uit Horizon 2020 en Connecting Europe naar het EFSI? Indien dat zo is, hoe zult u daaraan iets verhelpen?

Waarom nam de Vlaamse Regering in haar EFSI-prioriteiten geen enkele werf op met investeringen in milieubescherming en milieubeheer, het versterken van eco-systeemdiensten, bijvoorbeeld de aanleg van natuurlijke overstromingsgebieden of bosuitbreiding en het bevorderen van een kringloopeconomie? Dit wordt nochtans uitdrukkelijk als een EFSI-investeringsdomein naar voren geschoven.

Welke initiatieven bent u van plan te nemen om de opportuniteiten die EFSI biedt, te promoten en projecten te identificeren die een grote kans maken om geselecteerd te worden voor EFSI-steun?

Minister-president, ik dank u alvast voor uw antwoorden in verband met dit zeer belangrijke Juncker-plan.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Dit is een zeer interessante vraag om uitleg. Ik wil nog twee opmerkingen maken. Het is toch wel jammer dat een deel van het budget bij Horizon 2020 en Connecting Europe Facility (CEF) wordt gehaald. Men heeft hard onderhandeld voor een budget en op het moment dat men van start gaat, wordt een deel van de middelen weggenomen. Dat geeft een signaal van wispelturigheid, van onbetrouwbaarheid als partner. Misschien is dat net niet het signaal dat we willen geven.

Minister-president, kunt u nog eens uitleggen hoe het investeringsplatform precies in elkaar zit? Ik hoor daarover verschillende signalen. Wordt het Vlaams of Belgisch georganiseerd? Hoe verhoudt zich dat tot elkaar? Het is nodig om daar wat duidelijkheid over te krijgen.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes (CD&V): Dit is inderdaad een belangrijk dossier voor onze commissie. Minister-president, wat is de stand van zaken van de operationaliteit van dat EFSI? Is het operationeel of wanneer wordt het dat? Dat is nu niet zo duidelijk. Er zijn zes prioritaire werven vastgelegd. Op welke termijn zal de Vlaamse Regering invulling geven aan die zes werven? Op grond van welke criteria zal men dan die selectie finaal maken? Voor welk totaal bedrag kan Vlaanderen een beroep doen op die EFSI-steun?

De heer Rik Daems (Open Vld): Minister-president, ik heb een heel pak bemerkingen bij dit dossier, maar ik heb die al in andere gremia, inclusief in het Vlaams Parlement, aan bod gebracht. Ik kijk dus uit naar uw antwoord.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Dat is work in progress. U mag niet denken dat de EFSI-verordening nu al klaar is. De laatste verwachtingen zijn dat het Europees Parlement definitief tot goedkeuring overgaat op 25 juni en dat er een verordening zou worden gepubliceerd op 1 juli. Pas dan zal een en ander duidelijk zijn. Nu zijn er nog heel veel zaken in beweging.

Dit is geen fonds dat geld verdeelt per lidstaat, deelstaat of sector. Op welk deel kunnen we mikken? Zo werkt het niet. Er is absoluut niet gewerkt met quota, zoveel voor Duitsland, Frankrijk of België. Er wordt geen geld uitgeleend. Het is een garantiefonds ten bedrage van 21 miljard euro, samengesteld door twee

parketten. De bedoeling is dat die 21 miljard euro uiteindelijk een multiplicator-effect heeft van 15. Daardoor zouden investeringen kunnen gebeuren van 315 miljard euro.

Hoe alles concreet in zijn werk zal gaan, daar zijn nog veel vragen over. Wij werken met de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) als investeringsplatform. Daar zou de privé bij moeten worden betrokken. Het is nog niet duidelijk in welke mate dat moet zijn. Is het fiftyfifty, is het meerderheid overheid of meerderheid privé? Dat is allemaal nog niet uitgeklaard. Ik heb in Luxemburg een gesprek gehad met mensen van de Europese Investeringsbank (EIB). We hebben over veel punten gepraat, maar ook daar is afgesproken dat we in dialoog blijven om op de voet te kunnen volgen wat er gebeurt. De zaken zijn dus nog niet allemaal uitgeklaard.

Een van de punten die ik heb aangekaart is wie de due diligence gaat doen van die projecten. Gaat dat centraal gebeuren? Heeft de EIB de capaciteit om honderden, misschien duizenden projecten te beoordelen? Gaan zij de zware doen en de light projecten volgens bepaalde guidances overlaten? Ook dat zal moeten worden uitgewerkt. Op die vraag heb ik nog geen duidelijk antwoord gekregen.

Het is niet omdat we bepaalde werken infrastructureel hebben opgesomd, dat die werven daaronder zullen vallen, of dat er geen andere onder zullen vallen, die zijn opgesomd. Die staan in het Vlaams regeerakkoord. Ik heb van Europees Commissaris Katainen begrepen dat men vooral mikt op privé-investeringen. De projecten zullen moeten worden ingediend en beoordeeld aan de hand van de verordening die is goedgekeurd en de regels die de Europese Centrale Bank zal formuleren. Dit is geen exhaustieve lijst. Het is niet dit of niets anders. Er zijn prioriteiten naar voren geschoven door Vlaanderen, maar welke concrete projecten het zullen zijn, daarop is het onmogelijk nu te antwoorden. Er zullen Vlaamse privéprojecten zijn, er zullen onderzoeksinstellingen bijkomen met projecten, er zullen ook universiteiten zijn.

Mevrouw Turan, ik betreur samen met u dat het geld deels is weggenomen van Horizon 2020 en van Connecting Europe. De meeste fracties in het Europees Parlement hebben daarvan een punt gemaakt. Ik wil er wel op wijzen dat die twee budgetten stijgen. Het meerjarenprogramma van Horizon 2020 stijgt van 56,9 naar 67,5 miljard euro. Ook Connecting Europe stijgt van 13,3 naar 16,5 miljard euro. Men heeft beslist om die stijging iets minder groot te maken, en daar geld weg te halen. Na veel tegenspraak in het Europees Parlement is die aanvankelijk geplande vermindering iets minder groot geworden, telkens een half miljard euro.

Wat zal daarvan het gevolg zijn voor ons? Dat weet ik niet. Ik kan wel zeggen dat er geen afspraak is dat Horizon 2020 voor zoveel procent naar die en die lidstaat gaat. Vlaanderen haalt daar disproportioneel veel uit. In de periode 2014-20 is er een groter budget dan in de vorige periode. Ik hoop dat Vlaanderen daar weer disproportioneel veel uithaalt. Dat heeft te maken met de zeer hoge kwaliteit van onze universitaire instellingen en onderzoekscentra, die projecten indienen die fantastisch goed zijn. Daardoor hebben we daar in de laatste periode meer dan 2 procent uitgehaald.

Ik kan niet inschatten wat de impact zal zijn van de minder grote stijging. Ik hoop alleen dat we nog veel middelen zullen krijgen. Daar zijn we heel sterk in, het is een van de basissen waarop onze economie zich ontwikkelt. Dat wordt bevestigd door elk internationaal contact. Ik heb er vertrouwen in dat onze onderzoeksinstellingen niet bij de pakken zullen blijven zitten.

Alle terreinen afdekken zal niet gebeuren. Wij zullen vooraf ook niet zeggen wat wel of niet in aanmerking komt. Het zal met een investeringsplatform zijn waar de politiek zich zelf niet over zal buigen. Het is dus nog prematuur om daar nu

heel concreet op in te gaan. Duurzaamheid zal bij alle zaken die aan bod komen, een belangrijke rol spelen. Het is een van de criteria die nu al duidelijk zijn.

Ik ben van plan om met het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap (vleva) in samenwerking met de Vlaamse Permanente Vertegenwoordiging bij de Europese Unie en met de EIB op 14 september een event te organiseren om toelichting te geven, om bedrijven en andere autoriteiten, die daarvoor belangstelling hebben, erbij te betrekken. Op dat moment zullen we dat goed kunnen voorbereiden. We hebben een EFSI-wergroep op Vlaams niveau.

Op 30 juni zal het vleva voor zijn leden, samen met de Vlaamse leden van het Europees Parlement, met de Europese Commissie en de EIB een infolunch organiseren. Daar zullen de belangengroepen zoals Voka, UNIZO en de havenbedrijven bij zijn om zo de informatie uit de eerste hand te krijgen.

Het is moeilijk om eenduidige antwoorden te geven omdat het Europees nog allemaal niet is uitgeklaard. Toen Juncker aantrad, heeft hij snel het plan-Juncker gelanceerd. We zijn een jaar verder en moeten vaststellen dat de heel concrete modaliteiten nog niet klaar zijn. Op een aantal vragen kan ik dus nog geen antwoord geven. Ik kan alleen zeggen dat we dat proactief opvolgen. Dat doen met onze Permanente Vertegenwoordiging en met onze andere kanalen.

Tot mijn grote verrassing heb ik vastgesteld dat op de vergadering van de EIB naast de Italiaanse secretaris-generaal die de vergadering voorzat en Oostenrijkse en andere deelnemers, er toch veel Vlamingen aanwezig waren. In die internationale instellingen hebben we toch vaak hele sterke mensen die een rol spelen. Niet dat die enig gunstig vooroordeel hebben ten opzichte van de Vlaamse vraag. De hardste interventies kwamen soms van de Vlaamse collega's.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Mevrouw Güler Turan (sp.a): Minister-president, er moeten inderdaad nog heel wat vragen worden beantwoord door Europa voor we van alles kunnen beginnen invullen. Er is toch al een richting aangegeven met de verschillende terreinen. U zegt dat we niet alle terreinen zullen kunnen afbakenen en dat dat ook niet nodig is. Ik ben het daar niet mee eens omdat er zoveel mogelijkheden zijn om projecten in te dienen. Uw lijst is inderdaad niet limitatief maar exhaustief. U zegt dat er een investeringsplatform komt en dat we alle bedrijven gaan informeren. Probeer zeker alle terreinen af te bakenen om zoveel mogelijk projecten binnen te halen. Op de lijst die we vandaag in handen hebben en die niet beperkt is, staat geen enkel dossier inzake milieu en natuur. Dat is nochtans een van de punten die Europa aangeeft. Maak daar gebruik van. U hebt een paar data opgegeven van initiatieven die u samen met het vleva en de EIB wilt nemen om de eigen investeerders en belangengroepen te informeren om daar projecten voor in te dienen. Probeer om alle terreinen af te bakenen voor het indienen van projecten.

Op mijn vraag over de nieuwe sluis te Terneuzen hebt u nog niet geantwoord. Op dit ogenblik is dat nog niet ingediend als een EFSI-project. Dat is juist een project dat, naar ik heb vernomen, de subsidiesteun dreigt te verliezen door de budgetverminderingen binnen CEF bij Europa. Dat project is net heel belangrijk voor de binnenvaart van heel de regio, voor de kanaalzone. De vraag die bij Europa is ingediend betrof een subsidie van 40 procent. Waarom zouden we, om zeker te zijn, dit project ook niet als een EFSI-project indienen of zo organiseren dat het zo wordt ingediend?

Minister-president Geert Bourgeois: Dat kan natuurlijk nog altijd, maar we mikken in de eerste plaats op een TINT-project, met 40 procent subsidie. Als we een subsidie kunnen krijgen, is dat natuurlijk veel beter dan dat we een garantie

krijgen voor een lening. Wij lenen namelijk zeer goedkoop. Het effect van het Junckerplan zal verschillend zijn van land tot land. Waar de rente wat duurder is, zal men wellicht zeggen dat het met een Europese garantie is zodat het aan een iets lagere rente kan. Ons hoofdprobleem is op dit ogenblik niet de hoge rente. Voor Gent-Terneuzen zou ik liever een Europese subsidie krijgen van 40 procent dan een garantie. Dit belet niet dat dit eventueel nog zal worden ingediend. Die drie werken zijn belangrijke werken. De derde Scheldekruising, de ring zijn zeer belangrijk, maar dat belet niet dat Gent-Terneuzen aan bod zou komen. In de eerste plaats mikken we op een subsidie.

Mevrouw Güler Turan (sp-a): Minister-president, ik volg u daarin.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, is er enig zicht op wat er in de ander gewesten gebeurt en hoe dat wordt gematcht in Europa?

De heer Ward Kennes (CD&V): Minister-president, uw belangrijkste uitspraak was: "Liever een subsidie dan een garantie."

De heer Rik Daems (Open Vld): Het is geen subsidie, noch een financieringsvehikel, maar een investeringsvehikel. Dat betekent dat heel het Junckerfonds investeert, dus kapitaal inbrengt in in principe rendabele projecten. Dat is de uitleg die ik op diverse fora heb gekregen, waarbij 80 procent van de projecten en middelen privaat zijn. Er blijven nog altijd misvattingen bestaan, zelfs over het ruime kader dat men vandaag heeft geschetst.

Dat is een enorm belangrijk gegeven. Zoals ik het vandaag lees, betekent het meteen dat grote infrastructuurwerken bijna uitgesloten worden. Dat is een mogelijke interpretatie, al is het nog niet zeker, tenzij infrastructuurwerken een bepaalde rendabiliteit kunnen aantonen, bijvoorbeeld via tolheffing, die de investeerder een rendement kunnen geven. De opmerking over de 21 miljard, en de opmerking van collega Van Overmeire over Horizon en andere is 100 procent terecht, want het komt neer op indeplaatsstelling. Het is eigenlijk geen garantiefonds, het is gewoon een first-loss fund. Dat betekent dat wanneer een bepaalde investering slecht gaat, het eerste verlies, voor een vijftiende, gewoon netto wordt betaald vanuit die middelen.

Ik ben professioneel actief in investeringsfondsen, ik kom dus uit de sector. Voor mij is het absoluut niet duidelijk wat dit nu juist is. In die zin vind ik het een goede beslissing dat PMV de draaischijf zou moeten worden van de werking vanuit Vlaanderen die hiermee verband houdt, want PMV is een van de investeringsfondsen die ter zake een goede expertise hebben. We kunnen dit niet opvolgen vanuit een administratie of vanuit een universiteit. Daarvoor heb je professionals nodig die op het veld in dit soort zaken actief zijn met een track record. PMV heeft wat dat betreft een goed track record.

Ik heb nog één bedenking, die ik ook in de plenaire vergadering al heb gemaakt. Als het al gaat over bedrijven die investeringen vragen om zich te ontwikkelen, om op te starten of uit te breiden, van venture capital over private equity tot mezzanine financiering, hebben we hier een grote opportuniteit. Vlaanderen heeft immers een enorm veld van MKB's, midden- en kleinbedrijven, die op dat vlak in de wereldtop staan. In die zin is het initiatief van 14 september uitzonderlijk belangrijk om aan het bedrijfsweefsel aan te geven dat de Vlaamse Regering paraat is, via PMV of andere, om dat soort projecten te kunnen dragen naar dat investeringsfonds. Daarin zijn we sterker dan andere. Het enige nadeel, vrees ik, is het aantal en het volume projecten dat men dan krijgt. In de veronderstelling dat een investering van 1 miljoen euro per bedrijf zou worden overwogen, wat geen kleine investering is voor een MKB, hebben we het letterlijk over honderden

potentiële investeringsvoorstellen. Met 3 tot 5 miljoen euro gaat het immers al over een mid cap fund, met 10 miljoen spreekt men al bijna over een wereldspeler zoals Barco, want we moeten de size van Vlaanderen goed inschatten.

De Vlaamse Regering moet dus een enorme oefening maken, die heel veel kan opbrengen, maar ik denk dat er ook heel veel middelen moeten worden geïnvesteerd om het waar te maken. PMV is de juiste schelp, naar mijn persoonlijke inschatting. De regering is die oefening overigens al aan het maken, en de beslissing van 14 september is essentieel om het project goed van start te laten gaan, met een zo groot mogelijke kans op succes, om uiteindelijk het Fund Management Committee te overtuigen van de kwaliteit van ingediende projecten.

Dit is gewoon een bemerking, ik stel geen vragen. In onze commissie is TTIP ongetwijfeld een van de grote werven aan het worden, en terecht. Ook het EU-reflexgegeven is een grote werf. Daarbij is de meerwaarde die wij kunnen bieden aan andere commissies voor ons van essentieel belang. In dit geval gaat het vooral om een meerwaarde voor de commissie Economie. We hebben daarover trouwens al afspraken gemaakt. Het gaat er dus om hoe we ons zo goed mogelijk kunnen positioneren om letterlijk honderden heel interessante, kleinere projecten in de pipeline te krijgen om gesteund te worden. Het risico van heel dit gebeuren is dat de grote jongens in Europa met grote projecten komen om grote investeringen te krijgen, waarbij de rendabiliteit een groot vraagteken is, alleen maar wegens het feit dat één investeringscomité met zes mensen uiteraard niet over duizenden projecten kan beslissen. Dat is het grote risico waar wij een beetje tegen aankijken. Een specifieke aanpak via PMV lijkt mij althans absoluut de juiste invalshoek die u met de Vlaamse Regering ter zake hebt gekozen.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Let op voor de grote ontgoocheling.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik ben het daar ook mee eens, mijnheer De Croo.

Ik wil nog één zinnetje toevoegen aan wat u gezegd hebt, voorzitter. Ik heb PMV meegenomen naar de Europese Centrale Bank en ik heb ter plaatse trouwens de afspraak gemaakt dat die mensen permanent in dialoog blijven, van nu tot aan het moment van de beslissing. Er zijn immers nog zo veel onduidelijkheden waarin ik nu niet moet interfereren en die technisch moeten worden aangepakt. Een van die punten is dat het gaat om veel kleine projecten. Wie zal daar instaan voor de due diligence enzovoort? Er zijn goede afspraken gemaakt opdat de twee mensen van PMV die daar aanwezig waren, contact zullen houden. Er ligt een rechtstreekse lijn open.

De heer Rik Daems (Open Vld): Absoluut, ik denk dat het de juiste weg is, maar een weg met nog veel werk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Verstreken aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de economische samenwerking met de autonome Spaanse regio Baskenland – 2418 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: We gaan van Zuid-Afrika over EFSI en TTIP naar Baskenland. Alsof dit geen razend interessante commissie zou zijn.

De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Absoluut, een heel mooie regio, voorzitter, wegens de natuur, cultuur, gastronomie enzovoort. Het is absoluut een mooie regio. Voor wie er nog niet is geweest, kan ik ze alleen maar aanbevelen.

Vanuit het principe 'in foro interno, in foro externo' voert Vlaanderen voor al zijn bevoegdheden een buitenlands beleid waarbij het ook gebruikmaakt van bilaterale verdragen met andere staten en deelstaten. Op maandag 1 juni hebben Vlaanderen en de autonome Spaanse regio Baskenland een memorandum van overeenstemming getekend. In dit memorandum, dat zowel door uzelf als uw Baskische ambtgenoot werd ondertekend, worden een aantal afspraken geregeld in verband met samenwerking op het vlak van beroepsopleiding, arbeidsmarkt en milieu. Deze intentieverklaring met het Baskenland vormt blijkbaar het begin voor meer en intensere samenwerking.

Minister-president, op grond van welke criteria koos u voor deze samenwerking met de autonome Spaanse regio Baskenland? Is er een bepaalde meerwaarde voor deze keuze vanuit Vlaanderen? Kunt u meer toelichting geven bij de inhoud van het memorandum? Wat houdt het concreet in? Er werd ook meegedeeld dat dit memorandum de opstap is naar toekomstige samenwerking met het Baskenland. Zijn hiervoor al de nodige initiatieven genomen? Over welke domeinen gaat het? Met welke landen of regio's hebben we tot op heden een gelijkaardige samenwerking? Zijn er eventueel nog gelijkaardige plannen voor andere regio's in de wereld, in Europa, of met al dan niet andere Spaanse regio's?

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

De heer Jan Van Esbroeck (N-VA): Naar aanleiding van de ondertekening van dit memorandum had ik ook al een schriftelijke vraag ingediend. Aangezien ze nu toch hier in behandeling is, heb ik daar geen enkel probleem mee. Ik voel het in ieder geval aan als een erg positief gegeven. Ik denk dat een samenwerking tussen de regio's binnen Europa een zeer belangrijke doelstelling is of moet zijn voor onze Vlaamse Regering.

Ik had ook graag een beetje meer duiding rond dit memorandum. Wat zit er nog in de pijplijn? Zijn er eventueel al andere initiatieven op til met andere regio's waarnaar we kunnen uitkijken?

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Elke regio heeft een aparte bevoegdheidsschaal in dat immens comité. Welke moeilijkheid hebt u ondervonden omdat onze regio meer bevoegdheden heeft dan de autonome regio van Baskenland? Vormt dat een beperking bij de onderhandeling over of de concretisering van deze samenwerking?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Wat de samenwerking met Baskenland betreft, is er eigenlijk al een heel lange traditie. Ze is begonnen onder minister-president Luc Van den Brande in 1998. Hij heeft toen alleen al zes keer bilaterale contacten gehad, Wivina Demeester ook tweemaal in 1998. Ikzelf heb in 2006 vier keer contact gehad, Kris Peeters in 2008, en nu heb ikzelf opnieuw contacten. Er zijn dus al heel wat contacten geweest. In Vlaanderen is er een traditie van goede samenwerking met deelstaten met wetgevende bevoegdheden. Baskenland is er daarvan een. Voor het overige zijn er ook gelijklopende zaken: alle twee deelstaat in een multinationaal koninkrijk, lidstaten van de Europese Unie, sociaal-economische vergelijkingen, sterke internationale positioneringen van de diverse deelstaten.

Onze regering heeft de intentie om intens samen te werken met een aantal deelstaten met wetgevende bevoegdheid, maar ook met een aantal andere landen. Hier hebben we nu een samenwerkingsovereenkomst ondertekend die slaat op innovatie, beroepsopleiding, arbeidsmarkt, milieu, gezondheid en culturele en creatieve sectoren. Ze staan allemaal online. Het is natuurlijk een opstap om de zaken concreet in te vullen. Begin juli is er al een eerste overleg op ambtelijk niveau om na te gaan hoe we inhoud kunnen geven aan die intenties. Het is gemakkelijk om een overeenkomst te ondertekenen, maar er vervolgens niets meer mee te doen. Ik ben maandag naar Luxemburg geweest, ik heb daar vastgesteld dat door Patrick Dewael nog een verdrag gesloten is met het Groothertogdom, maar dat er tot nu toe nauwelijks iets mee gedaan is. Ook daarvoor hebben we afgesproken om na te gaan hoe we met de Luxemburgers bepaalde afspraken kunnen maken. Voor de haven van Antwerpen bijvoorbeeld heb ik twee opties geopend. Je moet altijd proberen concrete invulling te geven.

Op de vraag naar gelijkaardige samenwerking, collega Verstreken, kan ik nu niet antwoorden, maar ik zal de lijst laten opmaken en aan de voorzitter bezorgen om ze te laten verspreiden.

Er zijn zoveel samenwerkingsverbanden. We zullen dat aan elk beleidsdomein moeten vragen. Zo heeft minister Weyts vorige week nog een 'memorandum of understanding' ondertekend met de minister van Buitenlandse Zaken van Bolivia. Er zijn op diverse beleidsdomeinen tal van intentieverklaringen en memoranda. Helaas is die lijst niet bijgehouden. Ik heb gevraagd om die lijst in de mate van het mogelijke helemaal op te stellen en te bezorgen. Voorzitter, ik kan daar nu in dit bestek helaas niet op antwoorden.

Om terug te komen op uw laatste vraag: u weet dat wij een actief buurlandenbeleid voeren. Zeker met de omringende Länder en departementen: Noordrijn-Westfalen en het noorden van Frankrijk. Het is zeer belangrijk dat we daar samenwerken in het kader van de IJzeren Rijn en evenzeer van de Seine-Scheldeverbinding.

Mijnheer De Croo, de twee opvallendste verschillen zijn de fiscale autonomie en de buitenlandse bevoegdheid. Baskenland heeft een omgekeerd fiscaal systeem, waarbij zij de belastbare basis bepalen en de belastingen heffen, om dan een deel door te storten naar het koninkrijk. Wij werken omgekeerd, met opcentiemen op de belastingsstaat. Wij hebben veel meer buitenlandse bevoegdheid. Je kunt nog in detail gaan op politieel vlak en dergelijke, maar dat zijn in essentie de twee belangrijkste verschillen.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Minister-president, dank u. Zijn er nog geen andere intenties om ook met andere Spaanse regio's te werken: Catalonië, Andalusië?

Minister-president Geert Bourgeois: We hebben een samenwerkingsverband met Catalonië.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Kunnen er nog bijkomen? Ik zal u zeggen vanwaar mijn interesse komt. Ik ben toevallig voorzitter van de Interparlementaire Unie, sectie Spanje.

Minister-president Geert Bourgeois: Met Catalonië en Baskenland zijn er historisch al heel lang contacten.

De voorzitter: Mijnheer Verstreken, dacht u aan Marbella? (*Gelach*)

Minister-president, ik onthoud van uw zeer interessante antwoord dat u een lijst zult maken van de bestaande regionale samenwerkingsakkoorden. Het zou bijzonder interessant zijn indien u ons die lijst zou kunnen bezorgen omdat dat een heel mooi beeld zou kunnen geven van waar we mee bezig zijn, en wat al dan niet een meerwaarde heeft. Dat is een heel interessante oefening. *(Opmerkingen van minister-president Geert Bourgeois)*

Binnen een paar maanden is voor mij ook goed. Het zou een heel mooi beeld geven van waaraan we hier in deze commissie, samen met de regering uiteraard, zouden kunnen werken.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Herman De Croo aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de conclusies van de 53e COSAC-vergadering (Conférence des Organes Parlementaires Spécialisés dans les Affaires de l'Union des Parlements de l'Union Européenne) op 31 mei en 1 en 2 juni 2015 te Riga – 2467 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Collega's, minister-president, mijn vraag is een beetje eigenaardig omdat ik er een tekst in het Engels heb bijgevoegd. Dat komt doordat de vertaling van de COSAC-proceeds pas later in onze eigen taal komen. En trouwens ook in het Spaans, Italiaans en dergelijke. Het is mijn bedoeling om dit eens officieel in deze commissie te laten voorleggen. Dat is een feitelijk doel.

Ik ben gedurende 25 jaar aanwezig geweest op de COSAC en ken het dus goed, en ik heb er gedurende een jaar of 10, 12 de Commissie voor Europese Aangelegenheden voorgezeten.

De noodzaak van de oprichting in 1989 in de Assemblée nationale van de COSAC staat ook in de naam zelf: Conférence des Organes Parlementaires Spécialisés dans les Affaires de l'Union des Parlements de l'Union Européenne. Het gaat om de adviescommissies, Europese commissies, noem maar op, van diverse parlementen. We zijn nu aan de 53e COSAC-vergadering, er zijn er ongeveer twee per jaar.

Wij hebben ook een bevoegdheid. Bij het ondertekenen van het Verdrag van Lissabon hebben wij verklaring 51 afgelegd. Op dat gebied zijn wij bevoegd als een 'nationaal' parlement. Energie, klimaat, het TTIP en andere spelen van onzentwege een rol in die COSAC.

De COSAC geeft uitgebreide beschouwingen. Het is een interessante vergadering. Ik weet niet of een van mijn collega's hier er al eens is geweest. Ik was er de laatste keer als gastspreker, niet als lid. *(Opmerkingen. Gelach)*

Het is eenvoudigweg mijn bedoeling om deze problematiek in dit parlement voor deze commissie te brengen. Ik vraag geen blijvende reactie op die algemene aanbevelingen, dat is te complex. De specifieke aanbevelingen, met betrekking tot onder meer de subsidiariteit en de green card, liggen grotendeels binnen onze bevoegdheid.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Collega's, als het zo is dat de COSAC de samenkomst is van de commissies van Europese Aangelegenheden van de nationale parlementen van de Europese Unie, en als het zo is dat België verklaring 51 heeft afgelegd, waarin staat dat de parlementaire vergaderingen van gemeenschappen en gewesten optreden als componenten van het nationale parlementair stelsel, moet dan onze commissie geen deel uitmaken van de COSAC? In plaats van daar een systeem te hebben met drie leden van de Kamer en vier van de Senaat, of omgekeerd. Dat is een compleet voorbijgestreefde situatie, met allerlei tussensituaties – de Senaat en dan de heer De Croo die zo minzaam is om dat hier ter sprake te brengen, wat trouwens een heel goede zaak is. In essentie is dit een compleet achterhaalde situatie.

De heer Rik Daems (Open Vld): Ik vind dit ook een interessant onderwerp. Tussen haakjes, ik heb daar iets gezegd over de green card. Ik deed er de suggestie om eens te bekijken of er niet zo'n systeem zou kunnen bestaan waarbij de regio's een soort van green card ten aanzien van de federale overheid zouden kunnen hebben. Het is maar een ideetje dat ik lanceerde. Het zou natuurlijk institutioneel 'bouleverserend' kunnen zijn. Maar eigenlijk zou het heel logisch moeten zijn.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Sprak u daar als senator of als Vlaams parlements lid?

De heer Rik Daems (Open Vld): Ik heb daar als senator gesproken, weliswaar als deelstaatsenator.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Voorzitter, er is binnen België geen subsidiariteit. Het is een nevengeschiktheid van bevoegdheden, geen subsidiariteit.

De heer Rik Daems (Open Vld): Dat is niet waarover ik het daar had. Het ging over initiatieven induceren op het federale niveau, op basis van initiatieven op het regionale niveau. Simpel gezegd komt het hierop neer dat de regio's aan het federale niveau kunnen zeggen: "Kunt ge een keer dat of dat aanpassen?" Wij vinden dat belangrijk. Ik geef het maar mee. Het heeft daar enig schokeffect veroorzaakt, maar dat was ook de bedoeling.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, de thema's die daar aan bod zijn gekomen, zijn relevant in de context van de huidige politieke actualiteit. Ik kan ten aanzien van de collega's bevestigen dat de heer Daems op de deelnemerslijst stond.

Collega's, het zal u bekend zijn dat de Vlaamse Regering, voorafgaand aan de COSAC-vergadering, een aantal thema's heeft afgebakend naar aanleiding van de publicatie van het commissiewerkprogramma. Die thema's zijn voor Vlaanderen relevante, prioritaire dossiers. Dit document van het Vlaams Parlement is een mededeling die u kunt terugvinden. U vindt daar ook achtergrond bij dossiers over het klimaat, energiebeleid en EU-handel. In de mate dat de Europese Commissie al met concrete voorstellen is gekomen, vindt u meer informatie in onze al eerder geroemde maandelijkse mededelingen over de ontwikkeling op het niveau van de Europese Unie. Het thema handel kwam aan bod in alle maandelijkse mededelingen van 2015. Achtergrond bij de Energie-unie, het Protocol van Parijs inzake klimaat, inclusief de eerste standpunten, vindt u in de mededelingen van maart 2015.

Collega's, ik onderstreep dat de controle van nationale parlementen op het EU-wetgevingsproces een prioriteit is voor de Vlaamse Regering. Voor Vlaanderen is

er verklaring 51, die België aflegde bij de ondertekening van het Verdrag van Lissabon. Ik heb daar toen als minister van Buitenlandse Zaken heel hard voor geknokt. Ik heb toen gezegd dat wij dat verdrag niet zouden ratificeren als die verklaring daaraan niet was toegevoegd. We zijn daar uniek in. Andere deelstaten binnen de Europese Unie benijden ons daarvoor. Dat betekent voor België dat de deelstaatparlementen naast de twee nationale assemblees de parlementen zijn die de subsidiariteitstoets kunnen doen. Dat wordt hoe langer hoe belangrijker in het licht van de bevoegdheden die we hebben.

Wat het thema subsidiariteit betreft, verwijs ik ook naar de mededeling van de regering over het commissiewerkprogramma in de maandelijkse mededelingen. U vindt daar een nieuw element waartoe ik mijn administratie opdracht heb gegeven: preliminaire subsidiariteitsinschattingen. Dat is een technische oefening in uitvoering van de beleidsnota Buitenlands Beleid, ter ondersteuning van het parlement, waarbij preliminair een eerste check gebeurt aan de hand waarvan het parlement kan zeggen of het nuttig lijkt om al dan niet een toets te doen. Uiteraard is het finaal dit parlement dat beslist of die toets al dan niet gebeurt. Het is niet slecht dat onze administratie dan toch in een vroeger stadium een eerste preliminaire toets doet, zonder enige wetgevende of juridische waarde welteverstaan. Dat is een prerogatief van dit huis.

Een aantal nationale parlementen willen wegen op de voorstellen van de Europese Commissie, onder meer het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Nederland. Naast de gele en de oranje kaart, die we nu kennen, zou er een groene kaart kunnen komen. Die parlementen zijn daar voorstander van in het kader van de politieke dialoog waarbij amendementen op voorstellen zouden kunnen worden ingediend. Als er een voldoende aantal nationale parlementen steun geven, kom je tot die groene kaart. Dan moet de Commissie aangeven waarom ze het voorstel al dan niet overneemt. Ik wil er ook op wijzen dat een aantal parlementen expliciet die mening niet delen, bijvoorbeeld de Polen. Zij vinden dat zij via hun parlement hun regering moeten controleren en dat zij als dusdanig verder als parlement niet moeten optreden. Er is op dit ogenblik ook nog onduidelijkheid over de evaluatie van dat initiatief door het Europees Parlement.

Ik heb ook begrepen dat de Senaat daarover onlangs een aanbeveling heeft geformuleerd: "De Senaat beveelt aan dat het parlement in overleg met de parlementen van de andere lidstaten ijvert voor de invoering van een versterkte procedure van groene kaart, waarbij de nationale parlementen zelf een voorstel van wetgevingshandeling bij de Europese Unie kunnen indienen en de Europese instellingen ertoe kunnen verplichten om hieromtrent een standpunt in te nemen." Dat lijkt mij een positie die in lijn ligt met ons regeerakkoord. Dat kan leiden tot grotere betrokkenheid bij en gedragenheid van de Europese beslissingen en ook tot een opbouw van een Europese Unie van onderen uit, die rekening houdt met subsidiariteit en proportionaliteit. Het is een verschil met voorstellen in verband met een rode kaart. De Britten zijn daar voorstander van. Ik zie de groene kaart als een constructief voorstel: we stellen voor dat daarover 'gelegifereerd' wordt, of we stellen voor dat u amendementen opneemt in deze of gene zin.

Het lijkt mij wel noodzakelijk dat het initiatiefrecht van de Commissie gevrijwaard blijft, en dat de bevoegdheidsverdeling, zoals hij nu vastligt in de verdragen, gerespecteerd wordt. Dit mag geen manier zijn om het Verdrag uit te hollen of sluipenderwijs te veranderen. Er zal voldoende kritische massa moeten zijn, maar dat is ook zo met de gele en oranje kaart. Je moet voldoende parlementen vinden die zich organiseren, en dat moet ook procedureel bekeken worden: hoe interfereer je in die procedure opdat niet alles op een al te lange baan zou worden geschoven?

Dit kan bij een volgende verdragswijziging aan bod komen. Het kan ook aan bod komen bij de bespreking van het mandaat van de Intergouvernementele

Conferentie. Alles hangt natuurlijk af van dit parlement. Of het parlement vindt dat dit moet kunnen gebeuren, moet eerst in het huis zelf worden bekeken. Dat kan natuurlijk in dialoog met de regering, ik sta daar helemaal open voor.

Collega's, ik heb op de ministerraad in Riga verschillende bilaterale contacten gehad. Ik heb de voorzitter van het Comité van de Regio's ontmoet, de Finse professor Markku Markkula. Hij is van plan om dit najaar, in november of december, in dit Vlaams Parlement de subsidiariteitsconferentie te organiseren. Dat zou bij uitstek iets kunnen zijn wat u daar op tafel zet. Aangezien het hier zal worden georganiseerd, lijkt mij dat toch een opportuniteit.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Dat was een voorstel van de heer Karl Vanlouwe, die ook lid is van het Comité van de Regio's.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Minister-president, ik dank u voor uw uitleg. We kunnen ons op twee elementen baseren. Eerst en vooral is er het akkoord tussen het federaal parlement en de gewestparlementen over de uitoefening van de subsidiariteitstoets en de proportionaliteitstoets. Die tweede toets wordt vaak vergeten. Er is tevens een overeenkomst tussen de parlementen van dit land over de vertegenwoordiging ten aanzien van de EU. Het kan om enkel de federale overheid, enkel de gewestelijke overheden of de federale overheid met anderen gaan. Dit kan ook een lijn zijn om de overeengekomen bevoegdheden uit te oefenen. Misschien kunnen we onze bevoegdheden het best op die manier uitoefenen.

We beschikken over twee mogelijkheden. We kunnen de overeenkomst betreffende de subsidiariteit op een positieve wijze uitvoeren. Dit houdt verband met de green card. We kunnen het ook hebben over de materies waarvoor we ons binnen dit land consensueel bevoegd hebben verklaard.

In Luxemburg wordt over de green card gedebatteerd. Het zou interessant zijn eens te horen wat elders gebeurt en vervolgens een eigen standpunt te bepalen. Voor mij is het belangrijkste echter dat dit punt aan de orde van de dag is gebracht.

De voorzitter: Mijnheer De Croo, ik dank u voor het feit dat u dit punt aan de orde hebt gebracht. In principe zou de green card in Luxemburg moeten worden aanvaard. Dat is het vooruitzicht.

De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Voorzitter, ik wil nog even op mijn opmerking van daarnet ingaan. Het is een goede zaak dat u in de COSAC aanwezig bent. Ik zou u daar echter liever als voorzitter van deze commissie dan als lid van de Senaat zien zetelen.

De voorzitter: Ik ben het daar, voor alle duidelijkheid, mee eens.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Misschien moeten we als commissie eens een initiatief nemen en de heer Peumans, voorzitter van het Vlaams Parlement, vragen een of ander initiatief te nemen. Verklaring 51 geldt ook voor organen als dit.

De voorzitter: Dat klopt.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Mijnheer Van Overmeire, hebt u Verklaring 51 goed gelezen? *(Opmerkingen van de voorzitter en van de heer Herman De Croo)*

Volgens Verklaring 51 worden zij hierdoor deel van een nationaal parlement.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de mogelijkheid voor landgenoten in het buitenland om deel te nemen aan de regionale verkiezingen – 2475 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, ik zou graag een vraag om uitleg stellen over een punt dat tijdens de vorige legislatuur, onder meer in 2013, ook al in deze commissie aan de orde is gesteld. Het gaat namelijk om de deelname van Vlamingen in het buitenland aan de regionale verkiezingen.

Minister-president, dit punt is nog niet gerealiseerd. Onze landgenoten in het buitenland kunnen wel stemmen voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers, maar niet voor hun deelstaatparlement. Zoals u weet, nemen de bevoegdheden van de deelstaatparlementen steeds toe. Het is dan ook een eigenaardige situatie en een anomalie dat onze landgenoten in het buitenland niet over die vertegenwoordiging beschikken.

Dit probleem is al vaker aangekaart, onder meer door de Stichting Vlamingen in de Wereld. Onze buitenlands verblijvende landgenoten hebben ook te maken met onderwijs, cultuur, handel, media of wetenschappelijk onderzoek. Dit zijn allemaal gedefederaliseerde beleidsdomeinen.

Volgens het huidig federaal regeerakkoord zal de Federale Regering werk maken van een uitbreiding van het stemrecht naar de regionale en de Europese verkiezingen. Dit is een beetje logisch. Deze verkiezingen vallen immers systematisch op dezelfde dag. De Vlaamse Regering heeft aangekondigd dat ze de uitvoering van dit punt op de agenda van het Overlegcomité zal plaatsen.

Het is niet logisch of democratisch dat de kiezers niet kunnen kiezen voor alle parlementen die hen, elk met de hen toegewezen bevoegdheden, vertegenwoordigen. Ten gevolge van de huidige regeling zou tevens het foutieve beeld kunnen ontstaan dat het ene parlement ondergeschikt is aan het andere of dat het ene parlement belangrijker is dan het andere. In ons constitutioneel bestel is dat niet het geval.

Minister-president, welke voorbereidende contacten heeft de Vlaamse Regering met de Federale Regering gelegd om de uitbreiding van het stemrecht van landgenoten in het buitenland naar de regionale en Europese verkiezingen te bewerkstelligen? Zijn er al contacten met de andere gemeenschappen en gewesten geweest om voor de volgende vergadering van het Overlegcomité tot een gezamenlijk standpunt te komen?

Wat zijn volgens u de hinderpalen die een snelle uitvoering van deze passage in het federaal regeerakkoord nog in de weg kunnen staan? Het feit dat de politieke partijen die in Vlaanderen de meerderheid vormen ook in de Federale Regering zitten, zou volgens mij tot een doorbraak in dit aanslepende dossier moeten kunnen leiden.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Mijnheer Kennes, ik ben ervan overtuigd dat uw beweegredenen eerbaar zijn. Ik stel me echter altijd vragen wanneer het de bedoeling is het kiezerskorps uit te breiden. Ik spreek uit ervaring.

In het Waalse Gewest vallen de kiesdistricten voor de gewest- en gemeenschapsverkiezingen samen met de oude districten voor de federale verkiezingen. Het is niet de bedoeling de kiezer op deze manier dichter bij de burger te brengen of omgekeerd. De oorzaak is een vrees dat een verandering een effect op een van de partijen zou hebben.

De deelname van de Belgen in het buitenland vormt een gelijkaardig probleem. Dit is politiek afgeblokt omdat bepaalde politieke partijen een impact op de verkiezingsresultaten vrezden. Dit gaat dieper dan de redenen die net zijn aangehaald. Om dit te veranderen, zullen onderhandelingen moeten worden gevoerd.

Mijnheer Kennes, ik ben voor dat systeem. Aangezien de verkiezingen gelijktijdig worden gehouden, moet de kiezer zich over de anders verdeelde bevoegdheden kunnen uitspreken. Hoewel ik dat goed vind, weet ik dat het probleem dieper zit. Indien het over een kiezerskorps gaat, moeten we steeds realistische voorbeelden voor ogen houden van de effecten die de verandering op de verkiezingsresultaten zouden kunnen hebben. Dit zal de sleutel zijn, los van de goede argumenten die u hebt aangehaald en waarmee ik het eens ben.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, dit is een zeer actueel thema. Ik heb dit punt inderdaad op de agenda van het Overlegcomité geplaatst. Ook in het Vlaams regeerakkoord staat vermeld dat we Vlamingen in het buitenland stemrecht voor de deelstaatverkiezingen en de Europese verkiezingen willen geven.

Het staat buiten twijfel dat het hier een schending van het gelijkheidsbeginsel betreft. Er zijn democratisch gewaarborgde participaties in het besluitvormingsproces. In het licht van het gelijkheidsbeginsel zie ik echt niet in waarom kiezers in het buitenland enkel voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers kunnen stemmen. Zeker nu de verkiezingen gelijktijdig verlopen, zie ik niet waarom ze niet voor hun deelstaatparlement mogen stemmen. Dit staat los van de kieskring waarin ze al dan niet moeten stemmen. Voor de Europese verkiezingen speelt dit geen rol.

Tijdens mijn contacten met Vlamingen in het buitenland word ik hier telkens opnieuw mee geconfronteerd. Die mensen vinden dat absoluut onbegrijpelijk. Het is dan ook strijdig met het gelijkheidsbeginsel.

Mensen kunnen hiervoor echter niet naar het Grondwettelijk Hof stappen. Het is onmogelijk de impliciete weigering iets te regelen te laten vernietigen. Het betreft hier een impliciete weigering iets te regelen. Er is geen wet of andere tastbare materie die kan worden aangevochten. Volgens mij kan echter geen enkele jurist of democraat het standpunt verdedigen dat dit met het gelijkheidsbeginsel spoort. Dit is een discriminatie. Er zijn grondwettelijk gewaarborgde participatiemechanismen voor alle burgers. Als dit voor de federale verkiezingen kan, moet dit ook voor de deelstaatverkiezingen en de Europese verkiezingen kunnen.

Het federaal regeerakkoord gaat hier ook van uit. Ik heb dit punt dan ook op de agenda van het Overlegcomité geplaatst. Ik heb nog niet informeel met de leden van de andere deelstaatregeringen kunnen bespreken. Ik zal daar de komende dagen de gelegenheid toe krijgen. Ik hoop dat zij het belang hiervan ook zullen inzien. Dit is vanuit het oogpunt van de democratie of van de gelijkheid niet verdedigbaar.

We kunnen hier natuurlijk partijgebonden redeneringen aan vastknopen. Die redeneringen worden wel eens gemaakt. Het land moet echter stemrecht aan die mensen verlenen.

Wat de Kamer van Volksvertegenwoordigers betreft, is het mechanisme wel verbeterd. Vanuit Vlaams oogpunt zijn veel vragen over de woonstkeuze gesteld.

Nu gaat het om de band met de laatste woonplaats of met de woonplaats van de ouders. Ik ken de gradaties niet van buiten. Het komt erop neer dat mensen de verkiezingen niet meer kunnen beïnvloeden door zich massaal in een of andere faciliteitengemeente te registreren. Gelijkaardige mechanismen moeten voor de andere verkiezingen ook mogelijk zijn.

Ik hoop dat we tot een doorbraak kunnen komen. Ik wil er wel op wijzen dat hiervoor een bijzondere meerderheid nodig is.

De voorzitter: Daar ligt het kalf gebonden.

De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes (CD&V): We zijn nog heel wat jaren van de volgende verkiezingen verwijderd. Tijdens de aanloop naar de verkiezingen is dit allicht altijd wat moeilijker. Dan beginnen de betrokkenen berekeningen te maken. Aangezien dit punt in verschillende regeerakkoorden vermeld staat en we ons nu nog in onverdachte tijden bevinden, hoop ik dat het nu of nooit zal gebeuren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Vlaamse eis tot aanpassing van de intra-Belgische protocolafspraken – 2511 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, u hebt het daarnet over een impliciete weigering gehad. Volgens mij zal die term u ook in uw antwoord op deze vraag om uitleg van pas komen. Ik zal de zaak eerst even situeren.

In het verlengde van het Vlaams regeerakkoord is in de beleidsnota de volgende passage opgenomen: "Om de internationale zichtbaarheid van Vlaanderen te verhogen, moeten de intra-Belgische protocollaire afspraken herzien worden. Zo dient de minister-president in de protocollaire volgorde onmiddellijk na de eerste minister te komen." Zo staat het daar verwoord.

Soms doen mensen hier wat lacherig over. Als buitenlanders naar hier komen of wij naar het buitenland reizen, merken we echter dat er daar vragen over het soortelijk gewicht van de gewesten, de gemeenschappen, de deelstaatregeringen en de ministers-presidenten leven. De plaats op de protocollaire lijst is natuurlijk een element om dat soortelijk gewicht in te schatten.

We kunnen enkel vaststellen dat de federale eerste minister op de 6e plaats komt. Een minister van een gemeenschaps- of gewestregering komt op de 19e plaats. Ik heb de lijst hier trouwens bij me. Als leden van het Vlaams Parlement komen wij op de 76e plaats. Het is voor ons wel een grote troost dat we nog net voor de adviseurs bij het huis van prins Laurent komen. Dit toont aan dat de lijst misschien toch wat gedateerd is. De lijst stamt uit een periode waarin aan functies een ander politiek gewicht werd gegeven.

Minister-president, u hebt de inhoud van het Vlaams regeerakkoord nog eens herhaald naar aanleiding van uw deelname aan de handelsmissie naar Maleisië en Singapore. U hebt hieraan toegevoegd dat een aangepaste protocollaire volgorde

de logische weerspiegeling van het gestegen gewicht van de deelstaten inzake het internationaal beleid zou moeten vormen.

Senator Anciaux heeft federaal minister van Binnenlandse Zaken Jambon een gelijkaardige vraag gesteld. Minister Jambon heeft hierop geantwoord dat een werkgroep is opgericht. Die werkgroep zou tegen de eerstvolgende nationale feestdag een aantal aanbevelingen formuleren.

De reactie van federaal minister van Buitenlandse Zaken Reynders spreekt dit echter tegen. Hij heeft, op zijn gekende manier, verklaard dat iedereen mag agenderen wat hij wil, maar dat de aanpassing van het protocol naar aanleiding van de twaalfde staatshervorming zou kunnen worden besproken.

Minister-president, hoe ver staan we nu? Hebben al gesprekken plaatsgevonden? Welk standpunt heeft de Vlaamse Regering ingenomen? Hoe zit het met de andere deelstaatregeringen? Dat is natuurlijk een belangrijke factor. Is de Vlaamse Regering de enige vragende partij of zitten we daar met een homogene groep die om hetzelfde vraagt? Is de vooropgestelde timing nog realistisch? Zo neen, is dan toch al een concreet overlegmoment in het vooruitzicht gesteld?

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, ik vind deze vraag om uitleg zeer terecht. Mensen onderschatten soms het belang van het protocol. Wat de beleefdheidsregels tussen personen in het verkeer zijn, is het protocol in de contacten tussen de instellingen. Ik vind dit een zeer terechte bekommernis.

Ik zie niet in waarom we dit aan een volgende staatshervorming zouden moeten koppelen. In mijn ogen betreft het gewoon de uitvoering van de voorbije staatshervormingen. Het protocol moet worden geactualiseerd.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Dat er een en ander moet veranderen, collega's, daar is iedereen, denk ik, van overtuigd. In ons regeerakkoord staat dat de minister-president in rang na de premier moet komen. Ik zie dat trouwens in de feiten aan het koninklijk hof, bij een receptie, een nieuwjaarsreceptie en dergelijke, wanneer de premier, de 'vices' en de minister-presidenten in de rij staan. Ik denk dat iedereen wel aanvoelt dat in de loop der jaren, gelet op de institutionele ontwikkelingen, een en ander scheef gelopen is. Dat is niet alleen zo voor de minister-presidenten maar ook voor de viceminister-presidenten en de ministers; hetzelfde voor de voorzitters van de parlementen, hetzelfde voor de parlementsleden. Dat zou in zijn geheel moeten kunnen worden herbekeken.

Federaal minister van Binnenlandse Zaken Jambon heeft inderdaad eens een werkgroep bijeengeroepen. Op 5 juni zijn de deelstaten daarop uitgenodigd. Mijn vertegenwoordiger daar heeft het standpunt verdedigd dat in het Vlaams regeerakkoord staat. We hebben daar dus hetzelfde gevraagd voor wat betreft de viceminister-presidenten en de ministers van de deelstaatregeringen. De andere deelstaten hebben een gelijkaardig of zelfs nog straffer standpunt verdedigd. Sommigen hebben gezegd: gelijke rang voor de premier, de minister-presidenten, de vices en de ministers. Ik denk dat ons standpunt – de minister-presidenten na de premier, de vices na de federale vices, en de ministers na de ministers – al een enorme stap vooruit zijn en een groot aantal discussies zou vermijden. In de feiten zijn we natuurlijk niet tegen die gelijke rang. We hebben gezegd dat we bereid zijn om dat voorstel te steunen. We gaan zien wat eruit komt. Gelet op het standpunt van vicepremier Reynders, zal het al belangrijk zijn dat we die stap dus kunnen zetten.

De andere deelstaten hebben een gelijkaardig standpunt ingenomen. Het initiatief ligt nu op federaal vlak. Ik heb gelezen dat minister Jambon gezegd heeft dat hij tegen de nationale feestdag met een aangepast voorstel zou komen. We zullen zien wat dat wordt. De Federale Regering zal het ook nog moeten bespreken, natuurlijk.

Gelet op het feit dat er geen hiërarchie der normen is in dit land – we hebben een soort confederaal statuut – lijkt het mij logisch. In het buitenland – en in het binnenland overigens – ziet men dat er bij spontane protocollaire bejegeningen op die manier mee wordt omgegaan.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Als dat klopt, is het dringend dat de tekst wordt aangepast, niet alleen aan de realiteit van het verschoven politieke gewicht, maar ook aan de realiteit van zulke ontmoetingen. Het blijft een belangrijke lijst voor mensen die de zaken niet goed kunnen inschatten. Hetzelfde geldt voor de vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering en een Belgische ambassadeur. Men valt terug op die lijst om te zien waar men ongeveer staat.

Ik noteer dat er overleg is geweest, minister-president, en dat u niet uitsluit dat er nog voor de nationale feestdag een voorstel wordt geformuleerd. Misschien moet ik dit overmaken aan een collega in het federaal parlement om eens te zien hoever het daarmee staat.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Ik heb dit probleem gekend als minister van Verkeerswezen bij de toekenning van de nummerplaten. Dat was een zware bedoening. De platen verdelen tussen Kamer en Senaat en eerste minister enzovoort werd opgelost. Maar de toekenning van de nummerplaten voor de minister-presidenten, voorzitters van de raad – er was geen regering – lag nog moeilijker. U kent mijn ironische taalgebruik. Om er wat beweging in te krijgen, had ik gevraagd aan de leden van Vlaamse Executieve of ze met een V wouden rijden. Het antwoord van Jacky Buchmann luidde: "Ik met een V2 naar Antwerpen? Jamais de la vie, ik doe dat niet." Ik had ook een beetje cynisch geschreven aan André Damseaux van de Franse Cultuurraad of ze 'Wallonie Culture' eventueel zouden koesteren. Dat werd ook negatief beantwoord. U begrijpt de synthese van 'Wallonie Culture'.

Finaal, ik zeg het met een beetje ironie, ben ik de uitvinder geweest van de E-nummerplaat. De letter staat in de drie talen voor executieve. Aan het hoofd stond een voorzitter. Dat was voor Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Zo is men ertoe gekomen om met een E-plaat te rijden. Ik zeg dat maar voor de geschiedenis. Dat geeft te denken. Herman De Croo heeft toen uitgedokterd dat de oudste van de drie minister-presidenten van de executieve met een E 1 kon rijden.

Minister-president Geert Bourgeois: Als ik die federale lijst nu zie, zal er nog een en ander moeten veranderen. Nu staat de eerste minister op zes, de vices op zeven, de minister van Buitenlandse Zaken als er diplomaten zijn op negen, de Belgische ministers op twaalf, de ministers-presidenten op negentien, na de ondervoorzitters en leden van de Europese Commissie. Daar zitten nogal wat anomalieën in.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Wij geven de eerste plaats aan de president van het Europees Parlement, als ik het me goed herinner.

Minister-president Geert Bourgeois: Zelfs buitenlandse ambassadeurs komen voor de ministers-presidenten.

De heer Rik Daems (Open Vld): Ik denk dat we het erover eens zijn dat dit ding een onding is geworden. U kunt me niet van enig 'ecclesialisme' verdenken, maar ik zie dat de kardinaal op één staat!

De heer Herman De Croo (Open Vld): Ik zal u nog iets vertellen, voor de geschiedenis en voor het verslag. Het geruzie was er gekomen omdat de minister-president van de Waalse Executieve Damseaux in zijn traag Verviers accent mij zegde: "Si tu crois que moi je vais être derrière le cardinal, mais là, ça se ne fera pas." Dat ging over de A-plaat. De kardinaal had toen A 35 en Damseaux wou geen A 36.

Minister-president Geert Bourgeois: De kardinaal staat op één.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de actualisatie van de samenwerkingsakkoorden rond buitenlands beleid – 2512 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Ondanks het belang van het dossier, probeer ik deze vraag om uitleg vlot af te werken, voorzitter. De collega's kennen het dossier.

De drie samenwerkingsakkoorden zijn dringend aan een aanpassing toe. We hebben een update nodig naar aanleiding van de stappen die in de staats hervorming zijn gezet. In het verleden stond de federale overheid altijd op de rem. Vorig jaar was er dan enige hoop omdat in het federaal regeerakkoord uitdrukkelijk staat: "We hechten veel belang aan de herziening van de samenwerkingsakkoorden met de deelstaatregeringen in verband met de vertegenwoordiging in de diplomatieke en consulaire posten van ons land en met het overleg en de vertegenwoordiging in het kader van de Europese Unie en de relevante internationale organisaties. De herziening is prioritair en moet dringend aangepast worden aan de institutionele hervormingen in Europees en Belgisch verband."

Duidelijker kan niet. Dit wordt zeer breed gedragen, toch in Vlaanderen. Ik heb u daar op 10 maart 2015 een schriftelijke vraag over gesteld, minister-president. U hebt toen geantwoord dat ik nog even geduld moest hebben en dat de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB) nog moest worden samengesteld.

Ondertussen is er overleg geweest tussen de Vlaamse Regering en de regering van de Duitstalige Gemeenschap. We zitten op dezelfde lijn, denk ik. We hebben daar een bondgenoot.

U hebt het punt nu op de agenda van het Overlegcomité gezet. Het wordt nu wel tijd om de daad bij het woord te voeren op federaal niveau. Ik zou willen weten wat de stand van zaken is na al die jaren, dit zou in een normaal federaal land een evidentie moeten zijn. Dit zou niet het voorwerp mogen uitmaken van eindeloze onderhandelingen, eindeloos armworstelen en eindeloze verdragingsmanoeuvres.

Het zou eigenlijk een evidentie moeten zijn, en toch blijft dit maar aanslepen. Minister-president, kunt u mij zeggen, behalve de uitgangspunten en de

doelstellingen, welke standpunten de andere deelentiteiten hebben ingenomen? We weten dat de Duitstaligen op dezelfde lijn zitten. Geldt dit ook voor Brussel, de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest? Op welke manier denkt u in dezen nog hopelijk zeer binnenkort vooruitgang te boeken?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik zal beginnen met het procedurele. U hebt inderdaad gemerkt, collega, dat ik de zaak heb geagendeerd op het Overlegcomité en ook al diverse keren heb aangedrongen op het bijeenroepen van de interministeriële conferentie voor Buitenlands Beleid. Die is ondertussen samengeroept op 6 juli. Ik neem aan dat het punt van het Overlegcomité automatisch worden verwezen naar de interministeriële conferentie die plaatsheeft op 6 juli. Ik ben van plan om daar het punt te agenderen met het oog op besluitvorming. We hebben het federaal regeerakkoord als aanknopingspunt. Ons voorstel is dat we eerst en vooral een protocollaire rangorde krijgen in het buitenland voor onze deelstaatvertegenwoordigers die recht doet aan het gewicht dat de deelstaten hebben, wat tot uiting moet komen in hun titulatuur, hun plaats op de diplomatieke lijst en de manier waarop de post aan de buitenwereld wordt voorgesteld.

We willen een tweede belangrijk onderdeel bespreken, namelijk de samenwerkingsakkoorden voor de Europese Unie, met een aantal praktische aanbevelingen. Ook willen we daar dat de voorbereiding van de Europese raden altijd gebeurt met de vertegenwoordiging van de deelstaten in de Belgische delegatie van de Europese Raad, in de EU-expertencomités en de EU-raadswerkgroepen. Dat gebeurt vaak de facto, maar eigenlijk is dat niet geregeld. Je bent dus niet gegarandeerd betrokken bij die informele voorbereidingen.

We willen ook dat er in het samenwerkingsakkoord wat flexibiliteit mogelijk is voor de ene deelstaatminister om de andere te vervangen. Dat gebeurt ook een beetje in de feiten. Voor sport bijvoorbeeld, zie ik dat minister Muylers bijna altijd gevraagd wordt door de collega's van de Franse en de Duitstalige Gemeenschap om hem internationaal te vertegenwoordigen, wat hij ook graag doet. Maar eigenlijk zouden we ook willen hebben dat er een regel is dat als een deelstaatminister verhinderd is of om een of andere reden niet wenst deel te nemen, we dan een collega, in ons geval, van de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest of de Duitstalige Gemeenschap kunnen aanspreken. We willen ook dat er een aantal categoriewijzigingen zijn, namelijk dat werk en vervoer, categorie 2, en handel, categorie 1, naar categorie 3 zouden verschuiven. Dat wil zeggen dat de 'lead' daar bij de deelstaten zou liggen. We vragen dat met uitzondering van consumentenzaken. Dat is een exclusief federale aangelegenheid waar de deelstaten nog altijd niet bij betrokken zijn.

Ook bij onderzoek is er nog geen aanpassing. Er is natuurlijk nog federaal wetenschappelijk onderzoek, maar er is ondertussen veel meer klemtoon bij de deelstaten op onderzoek. Ook voor cohesiebeleid en stedenbeleid, willen we dat. Ik ben nu naar Riga geweest voor cohesiebeleid en stedenbeleid, maar dat is een feitelijke afspraak. Ook dit zou geïnstitutionaliseerd moeten worden. Dit is een zaak voor de deelstaatministers, vinden wij.

Ook multilateraal willen wij dezelfde actualiseringen. Er is een hele lijst van multilaterale organisaties. Dat samenwerkingsakkoord zou dus ook van toepassing moeten zijn op het United Nations Development Programme (UNDP), het World Food Programme, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), de Mensenrechtenraad en de internationale organisatie met betrekking tot de controle op de strategische goederen. Als je aanpassingen doet op Europees vlak, zijn dat ook zaken die multilateraal zouden moeten kunnen worden besproken.

Er is al een mondelinge uitwisseling geweest van ideeën en voorstellen daaromtrent met de andere deelstaten. De constellatie is op het ogenblik gunstig, denk ik. Er is aandacht voor dit probleem in de verschillende regeerakkoorden, niet alleen in Vlaanderen en federaal, maar ook in de andere deelstaten. We hebben gelijklopende standpunten en belangen. Ik hoop dat we daar gezamenlijk zullen uitkomen.

Zoals u weet, heb ik het geagendeerd. Op 6 juli bespreken we het een eerste keer. Op 6 juli zal het waarschijnlijk nog niet beslist worden. Er zal waarschijnlijk nog een officiële werkgroep zijn. Maar we moeten nu inderdaad overgaan tot concrete afspraken en veranderingen.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, dank u wel voor uw antwoord. We zullen 6 juli afwachten. Wat u zegt over flexibiliteit, is wel belangrijk. We moeten voor ogen houden dat ondanks de formele gelijkheid, er toch nog een zekere asymmetrie is in het Belgische federaal model in die zin dat de bevoegdheden wel dezelfde zijn maar dat de ambitie en de capaciteit van Vlaanderen om een eigen buitenlands beleid te voeren of om op Europees vlak volwaardig mee te spelen, groter zijn dan bij sommige andere gemeenschappen of gewesten. Die flexibiliteit is dus nodig om toch tot een werkbaar systeem te komen voor Vlaanderen.

Ik hoop alleen dat u op 6 juli niet met een kluitje in het riet wordt gestuurd. Werkgroepen zullen nodig zijn, maar die werkgroepen moeten ook een strikte timing hebben. Het is een gekende manier van werken om iets naar een werkgroep over te hevelen die er dan maanden en jaren over doet om tot enig resultaat te komen, waarna we weer naar verkiezingen gaan en er een nieuwe Federale Regering komt. Alle elementen zijn er nu om die samenwerkingsakkoorden effectief aan te passen. We zullen zien wat 6 juli brengt. Ik zal zeker op dat moment de zaak opnieuw ter sprake brengen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.